SKOVEN

6-7/15
JUNI-JULI

UDGIVET AF DANSK SKOVFORENING

FARMA®

MARKEDETS BREDESTE SORTIMENT!

Her finder du markedets største kvalitetssortiment af tilbehør til din kran. Vi tilbyder alt fra **Gribere, Kvasgrab, indsatsskovle, Risskovl** til **energiklipperen BC 18**. Alt til en pris og kvalitet ingen andre på markedet kan matche.

FARMA kranmodeller findes i størrelse fra **C 3.8** op til vores største kran **C 8.5**.

Din FARMA skovvogn kan enkelt forlænges afhængig af model. Vi tilbyder alt fra at udstyre vognen med en **mellembanke**, eller **forlængerbanke** til topmodellen T 16 4WD som er forsynet med **hydraulisk forskudt bogie**.

Flertallet af vores kraner er enkle at montere på en **3-punktramme** for anvendelse direkte på din traktor.

Rækker det ikke at forlænge din vogn? Lad os da tilbyde **forlængerrør** eller hvorfor ikke **kvasarme** for en bredere vogn til transport af grene og toppe, da volumevægten af disse muliggør betydeligt større volume t pr læs.

FARMA vognmodeller findes i størrelser fra vores skovvogn på **6 ton** for det mindre skovbrug op til vores professionelle skovvogn på **16 tons**.

FARMA har været på markedet i mere end 20 år. Det er Europas i særklasse mest solgte skovvogn.
For mere information om FARMA, download vores brochure på www.forsmw.com

FORS MW
We make it easy
info@forsmw.com • www.forsmw.com

HORSENS MASKINER A/S
EGESKOVVEJ 10 . 8700 HORSENS
TLF. 76 69 29 00 . WWW.HORSENSMASKINER.DK

FARMA BROCHURE

Skovens Dag 242
Vindere af fotokonkurrence 248
Der var Skovens Dag i 68 private, kommunale og statslige skove. Det samlede deltagertal skønnes til 17.000. Vinderne af fotokonkurrencen er udvalgt. (Fotos fra Ryegård og Vendsyssel NST).

Skat og skovrejsning 250
Flere skovejere har fået afslag på at fratrække underskud fra skovrejsning i indtægter fra anden virksomhed. Skatteadvokat giver råd om håndtering af sager af denne art. Skovforeningen har taget emnet op over for SKAT.

Jorskælv, skov og folk 253
Nepal skal genopbygges efter kraftige jordskælv. Skoven kan hjælpe med, dels ved at levere træprodukter, dels ved at give indkomster til fattige bønder.

Opjustering af stormfald 256
Efter oparbejdning af de to stormfald i 2013 har statsskovene opjusteret mængderne. Det samme gør flere private aktører. Stormfaldene kan nu skønnes til i alt 1.865.000 m3 – det femtestørste stormfald i historien.

Dansk vildtkødproduktion 264
Vildtkød er ikke nødvendigvist mere miljømæssigt bæredygtigt end kød fra husdyr. Årsager er bl.a. at vildt indtager føde fra dyrkede marker, samt kørsel forbundet med jægere og jagt.

25 år med mobilsavværker 268
Wood-Mizer fra USA har solgt mobilsave i Europa i 25 år. En række nyheder er vist frem for nylig. Firmaet udskriver konkurrence om det bedste træprodukt lavet med træ fra egen sav.

Urørt skov og truede arter 272
Vi ved ikke hvad urørt skov har gjort for truede arter. Der er ikke nogen samlet fremstilling af biodiversiteten i urørte skove. (Foto fra Velling Skov).

Typografer ultimo maj 260
Meget begrænset sværmning.

Ædelgranbarkbillen 262
Angreb er svagere end sidste år.

Månedens naturhistorie 276
Musvitten gemmer æg, musvitter bliver hanrej, miner i bøgeblade.

Kort nyt
Personalia 240, 247
MTB rytter væltet 270
Bog om træer og buske 271
Gudrun og udslip af CO2 277
Måske UNESCO pris til skove 277
DNA-test afslører ulovligt træ 277
Vejret foråret 2015 278
Byggesektor på vej op 278

Klimastatistik maj 279
Kold og våd maj 279
Vilde mænd på skovtur 279

Rollespil på Skovens Dag i Ryegård Dyrehave.

Skoven. Juni-juli 2015. 47. årgang.
ISSN 0106-8539.

Udkommer 11 gange om året, omkring d. 20.-25. i hver måned, bortset fra juli. Abonnenter på Skoven modtager desuden nyhedsbrevet Skoven-nyt ca. 2-3 gange om måneden.

Udgiver: Dansk Skovforening,
Amalievej 20, 1875 Frederiksberg C,
tlf. 33 24 42 66, fax 33 24 02 42.
Postgiro 9 00 19 64.
E-mail: info@skovforeningen.dk
Hjemmeside: www.skovforeningen.dk

Redaktion: Søren Fodgaard, ansvh.
Liselotte Nissen, annoncer og abonnementer.
E-mail: sf@skovforeningen.dk, hhv.
lln@skovforeningen.dk

Direkte indvalg:
Tlf. 33 78 52 16 (Søren Fodgaard),
Tlf. 33 78 52 15 (Liselotte Nissen).

Abonnement: Pris 630 kr. inkl. moms (2015). Medlemmer af foreningen modtager bladet som en del af medlemsskabet.

Skovejende medlemmer af foreningen kan tegne abonnementer til medarbejdere mv. til en pris af 550 kr. Studerende og elever kan tegne abonnement på særlige vilkår. Kontakt redaktionen for nærmere oplysninger.

Udland: Abonnement kan tegnes overalt i verden. Kontakt redaktionen for nærmere oplysninger.

Annoncer: Rekvirér vores mediabrochure med oplysninger om priser, formater, oplag, indstik mv.

Indlevering: Artikler til Skovens august nummer skal indleveres inden 29. juli. Annoncer bør indleveres inden 3. august.

Eftertryk med kildeangivelse (Skoven nr. XX) tilladt. Ved artikler af navngivne forfattere skal forfatteren give accept af eftertryk.

FMK DS
SPECIALMEDIERNES OPLAGSKONTROL

Kontrolleret oplag for perioden 1/7 2013 - 30/6 2014: 3311.
Medlem af Danske Specialmedier.

Tryk: www.graphicco.dk

Dansk Skovforening

Nyt medlem i bestyrelsen

Dansk Skovforening holdt generalforsamling d. 28. maj i Fåborg.

Der blev valgt et nyt medlem af bestyrelsen, nemlig Jørgen Kappel Hansen, ejer af skoven Shangri La ved Bording. Han blev valgt uden modkandidater.

Jørgen Kappel Hansen overtager pladsen efter Niels Peter Dalsgaard Jensen som træder ud af bestyrelsen efter 20 år. NPDJ har haft et væld af tillidsposter, blandt andet som formand for det hedengangne Handelsudvalg og formand for Nordlige Jyllands Skovkreds.

Uden for Skovforeningen har han været formand for PEFC Danmark, og han er fortsat formand for Pro Silva Danmark. NPDJs levevej er Salten Langsø Skovadministration A/S som han selv har grundlagt og bygget op. Og så er han selv skovejer.

Skovforeningens formand Niels Reventlow takkede på generalforsamlingen Niels Peter Dalsgaard Jensen for hans enorme indsats for Skovforeningen, for dansk skovbrug i det hele taget. Og ikke mindst hans engagerede arbejde, både organisatorisk og i sin egen skovdyrkning, for at fremme naturnær skovdrift med en bæredygtig økonomi.

Tre andre medlemmer af bestyrelsen var på valg: Ditlev Berner, Michael Glud og Niels Otto Lundstedt. Alle blev genvalgt uden modkandidater.

Bestyrelsen

Efter generalforsamlingen konstituerede Skovforeningens bestyrelse sig uændret med Niels Reventlow som formand, Niels Otto Lundstedt som næstformand og Peter A. Busck om tredje medlem af forretningsudvalget.

Bestyrelsen ser herefter ud som følger:

Niels Iuel Reventlow, formand, ejer af Hverringe skove ved Kerteminde
Niels Otto Lundstedt, næstformand, godsforvalter på Dønnerup Gods ved Jyderup
Peter Arnold Busck, ejer af Rye Nørskov ved Silkeborg
Torben Bille-Brahe, ejer af Fraugdegaard ved Odense, formand for Skovdyrkerforeningerne
Marie-Louise Friderichsen, ejer af Allingkloster Skov ved Silkeborg, bosiddende i Nakskov
Michael Glud, skovbrugschef i Hede-Danmark
Jørgen Kappel Hansen, ejer af Shangri La skoven ved Bording
Ditlev Berner, ejer af Holstenshuus ved Fåborg
Martin Petersen, formand for Danske Juletræer, Ovtrup ved Varde
Jens Kristian Poulsen, direktør i Stiftelsen Sorø Akademi
Bo Jellesmark Thorsen, professor ved afdelingen for Økonomi, Politik og Driftsplanlægning, Skov & Landskab, Københavns Universitet

PEFC Danmark

Ny bestyrelsesformand

PEFC Danmark valgte 28. april Palle Thomsen til ny formand for bestyrelsen.

Palle Thomsen er 55 år, uddannet fra Copenhagen Business School og er administrerende direktør for Brancheforeningen Danske Byggecentre. Han har været medlem af PEFC Danmarks bestyrelse siden etableringen i 1999 og har været næstformand siden 2005.

Derudover er Palle Thomsen administrerende direktør ved både Byggebasen, byg-e, Østdanske Trælasthandleres Dispositionsfond (OETD) og KGM. Han er desuden formand for BYGGERI – Skandinaviens førende fagmesse for byggevarer.

- Bæredygtighed er blevet et af de vigtigste emner for både producenter og forhandlere af træprodukter, siger Palle Thomsen. Men det er også et emne, der nyder stor bevågenhed i samfundet generelt.

- Efter at staten er begyndt at gøre bæredygtighed til et krav til sine leverandører, er certificering af bæredygtigt træ gået over til at være en ting, som både virksomheder og organisationer indregner som noget grundlæggende i deres virksomhed.

Palle Thomsen afløser skovrider, Niels Peter Dalsgaard Jensen, Salten Langsø skovadministration, som har været formand for PEFC Danmark siden starten i 1999.

PEFC Danmarks bestyrelse består nu af Michael Glud, Michael Pedersen, Flemming Sehested, Niels Peter Dalsgaard Jensen og Jakob Rygg Klaumann. Flemming Sehested, Skovdyrkerne, er valgt til ny næstformand.

Vandalisme på Sydsjælland

LEDER

Vi har mange gange beklaget at Danmark mangler en langsigtet og sammenhængende skovpolitik.

Her er et hårrejsende eksempel på at Danmarks naturpolitik heller ikke hænger sammen.

Genoprettelse af 6000 ha naturkorridor

Fra Næstved til Rønnede er genoprettet en 15 km lang og 4 km bred korridor for vand og natur omkring Susåen.

Korridoren går fra Holmegaards Mose i vest over Porsmosen, Holts mose og Gødstrup Engsø til Hovmosen i øst.

Det er et gigantisk naturgenopretningsprojekt udviklet over 30 år. En masse private lodsejere har opgivet landbrugsjord, stoppet dræning, fjernet trævækst, omlagt skov, omlagt vandløb, modelleret landskabet, genslynget åer, genoprettet søer og indgået fredningsaftaler.

Det er sket i samarbejde med Naturstyrelsen, flere kommuner, det daværende Storstrøms Amt og stribevis af lokale foreninger.

Korridoren er nu en af Sjællands bedste fuglelokaliteter med trane, havørn, vandrefalk , rød glente, engsnarre, stork og meget mere. Det er udpeget til fuglebeskyttelses- og Natura 2000-område i henhold til EUs habitatdirektiv.

Jorden er også rig på fortidsminder fra stenalderen og jernalderen, og en del af korridoren er udpeget som kultur- og miljøområde i Næstved Kommune.

Det er den slags værdier som man laver nationalparker af i Danmark. Og alle er enige om at Danmarks natur trænger til store sammenhængende korridorer i landskabet

Hele herligheden har kostet et to-cifret millionbeløb og er finansieret af danske skatteydere og EU.

Og så kommer ulykken

En stribe politikere i Folketinget og Næstved Kommune vil lægge en motorvej hele vejen igennem området.

Der er brug for en motorvejsforbindelse de 15 km fra Næstved til Sydmotorvejen, og køreafstanden til København bliver kortest hvis motorvejen lægges midt i den genoprettede natur. Det vil spare en bil omkring 1 minut på turen.

Udsigt over Hovmosen i den østlige ende af en eventuel linjeføring A.

Konsekvensen er ikke til at bære:
Dels ødelægges skønheden, stilheden, biodiversiteten, kulturhistorien, grundvandets bevægelser og drikkevandets kvalitet i det konkrete område.

Dels ødelægges alle mulige lodsejeres villighed til i fremtiden at lægge jord til naturgenopretningsprojekter der kan blive asfalteret bagefter fordi trafikpolitik og stærkere kræfter træder til.

Frivillighed og samarbejde kræver resultater

Vi jubler over at danske politikere erklærer at beskyttelse og udvikling af natur på privat jord skal ske gennem frivillighed og samarbejde. Men så giver det slet ingen mening at kassere resultaterne bagefter. Det er svært at forestille sig noget mere ødelæggende for fremtidige samarbejder.

Motorvejens skæbne øst for Næstved besluttes tidligst i 2016. Vi håber at Folketinget og Næstved Kommune besinder sig og placerer motorvejen så den hverken ødelægger naturen eller lodsejeres motivation for samarbejde med politikere om mere natur i det hele taget.

Niels Reventlow / Jan Søndergaard

Johan Scheel fortæller om pleje og foryngelse af skoven i Ryegård Dyrehave.

17.000 til Skovens Dag – den største i årevis

Af skovbrugsstuderende Martin Noyé Kongsvad, Dansk Skovforening

Skovens Dag 2015 blev afholdt på Mors dag, d. 10. maj, i 68 kommunale, private og statsejede skove fordelt over hele landet. Der kom godt 17.000.

Tilbagemeldingerne lyder på en generel stor tilfredshed med arrangementet og deltagerantallet.

Skovens Dag blev traditionen tro afholdt i begyndelsen af maj, nemlig d. 10. maj, som i år samtidigt var mors dag. Temaet for dette års Skovens Dag var *Skoven i fremtiden.*

Trods vejret der ikke viste sig fra sin bedste side fra morgenstunden – især i den østlige del af landet – var der stor opbakning til de 68 arrangementer. Det høje deltagerantal hænger blandt andet sammen med, at statsskovene, efter to års fravær, atter er tilbage som medarrangør - bl.a. på Bornholm, i Nordsjælland og i Vestjylland.

Samlet set kunne Dansk Skovforening byde velkommen til 68 arrangementer fordelt over hele landet. I skrivende stund har Dansk Skovforening fået tilbagemeldinger fra 48 skove med i alt 12.062 deltagere. På baggrund heraf skønnes det samlede deltagerantal til godt 17.000.

Tabel 1 og kortet viser at der var arrangementer jævnt fordelt over landet.

I tabel 2 er der gjort et forsøg på at opdele arrangementet i to typer (1) en række aktiviteter koncentreret om én plads, (2) en vandretur med fortælling om skoven – eller begge dele. Der var i år overvægt af typen med mange aktiviteter omkring en plads, som regel med deltagelse fra en række lokale foreninger.

Tabel 1. Geografisk fordeling

Landsdel	Antal
København og Nordsjælland	11
Sjælland	12
Bornholm, Falster	2
Fyn	5
Sydjylland	12
Vestjylland	6
Østjylland	13
Nordjylland	7
I alt	68

Tabel 2. Type af arrangement

Arrangement	Antal
1. Flere aktiviteter omkring en plads	36
2. Vandretur i skoven	25
3. Flere aktiviteter samt vandretur	7
I alt	68

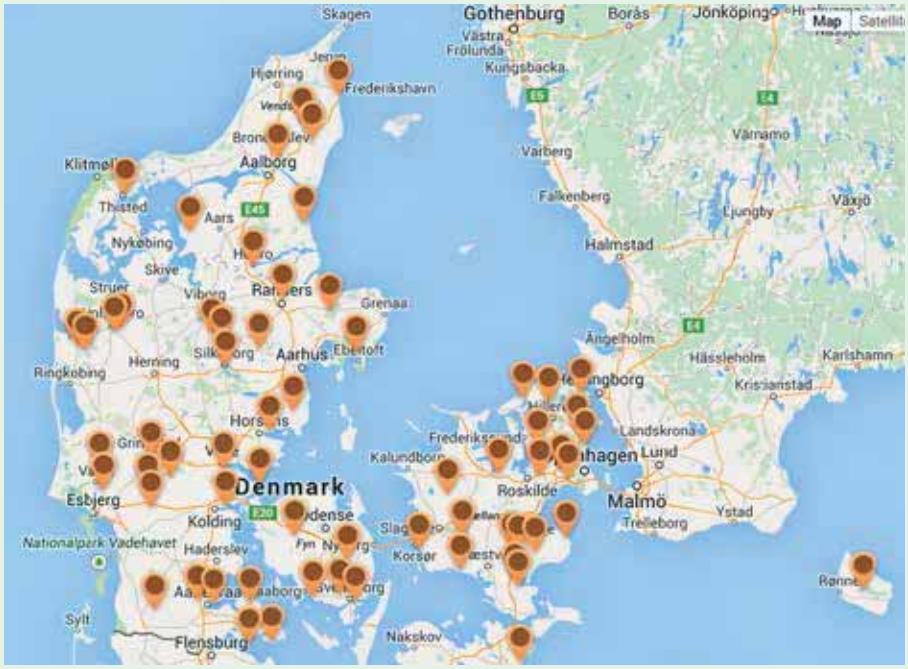

Der var Skovens Dag over hele landet.

Her er et udpluk af og nogle af de mange tilbagemeldinger. Der er masser af gode ideer til Skovens Dag 2016:

Fløngskoven (2640 Hedehusene)

Skoven er anlagt i 2014 og ligger lige op til et større villakvarter. Det var første gang at skoven deltog i Skovens Dag. Der kom 500, trods det kedelige vejr, og det var en glædelig og positiv overraskelse for arrangørerne.

Dagens program bød bl.a. på klap en ged og lær om naturpleje, byg en båd eller et fuglehus, besøg Naturens Ambulance, gå på skattejagt, lav mad over bål, skyd med bue og pil efter 'skovens dyr' eller prøv kræfter med en robinsonbane.

Alle besøgende og frivillige kræfter har opfordret til, at arrangementet gentages i 2016.

Ulvedalene i Jægersborg Dyrehave (2930 Klampenborg)

Naturstyrelsen inviterede til Skovens Dag i Dyrehaven med 1500 deltagere. Man kunne bl.a. opleve Ramasjang vært Silia Okking fra DR og sammen med hende gå på opdagelse i naturen efter haletudser, løbebiller, lærkespore og meget andet.

Man kunne møde en af kokkene fra årets Masterchef konkurrence, som bød på smagsprøver fra skovens skatkammer. Der var også mulighed for at høre om udviklingen i skovene omkring København i fremtiden.

Tisvilde Hegn (3300 Frederiksværk)

Dagens aktivitet bestod af en guidet skovvandring med biolog, forfatter og TV-vært Flemming Rune.

Han var imponeret over interessen og ligeledes over, at omkring halvdelen af de 53 fremmødte havde læst hans bog om Tisvilde Hegn (se Skoven 9/14), og det var med til at højne snakken og diskussionen undervejs.

Så alt i alt en rigtig god dag med lutter god stemning og glade mennesker.

I Fløngskoven kunne far og mor lave en lille båd af rundstokke.

Et lille hjørne af Fløngskoven er af lidt ældre dato hvor man kunne klatre i tove fra træ til træ.

Kristiansholm bød bl.a. på svævebane og en forhindringsbane.

Bagning af pandekager i Kristiansholm plantage.

Ryegaard Dyrehave

(4060 Kirke Såby)

Der var 35 som trodsede det lidt fugtige vejr og hørte Johan Scheel fortælle om de mange aktiviteter der foregår i og uden for dyrehaven. Formålet med driften af skoven er at bevare ejendommen i familiens eje, forbedre natur- og kulturværdier og sikre en god arbejdsplads for de 10 ansatte. Johan Scheel er 6. generation på stedet.

Allerførst passerede forsamlingen store stakke råtræ som symbol på skovens vedproduktion. Kort efter fulgte en ellemose som er Natura 2000 område. Herefter gik det ind i det meget kuperede terræn i Dyrehaven og op til Udsigtsbøgen hvor det er noget af en opgave at bevare udsigten.

Dyrehaven udlejes til filmoptagelser, rollespil, orienteringsløb, teambuilding og meget andet. Man overvejer at lave en begravelsesplads hvor urner kan nedsættes uden markering.

For at undgå at det hele springer i skov foretages naturpleje i form af afgræsning med kvæg, og med mellemrum ryddes selvsåede buske og træer.

Der er dog også grænser for hvor meget der kan lade sig gøre på samme areal. Mountainbikere er ikke velkomne i Dyrehaven, og det kan være en opgave at holde dem ude. Ryegård sælger heller ikke ridekort.

Ejeren skal styre de mange grupper der bruger skoven så de ikke er til gene for hinanden. Alle føler at skoven er deres, men skytten og andre med driftsmæssige opgaver skal vide hvornår der er planlagt arrangementer.

Hen mod slutningen blev forsamlingen mødt af en gruppe drenge i kjortler som sloges drabeligt med plasticsværd og -skjold. Rollespil er en god aktivitet for de ikke-bogligt begavede børn som kan bruge deres kræfter og indøve motorik og samarbejde.

Turen endte i en ret spektakulær spejderhytte som snart er færdig – den er opført i 5-7 meters højde på pæle. Hytten er delt i to afsnit, og spejderne kan råde over begge hytter, men den ene kan også udlejes til særlige møder.

Kærehave Skov (4100 Ringsted)

Der var sjov og oplevelser for alle, da vi sammen med lokale organisationer og frivillige bød på et væld af aktiviteter.

Mange familier havde taget madkurven med i skoven, hvor de bl.a. kunne opleve: fortællinger om den lokale historie, dyr og planter samt komme helt tæt på trætoppene, løbe orienteringsløb, høre om jagt, tage på Naturskattejagt med mobilen, prøve kræfter med naturfitness- og motorikbane m.m.

Kristiansholm Plantage

(4262 Sandved)

Skovens Dag blev til Skovens Døgn, da tres spejdere mødtes allerede lørdag formiddag for at forberede de mange aktiviteter til om søndagen. Klargøringen bestod bl.a. af opsætning af svævebane, slacklines, forhindringsbane samt klargøring af træklatring m.m. For at sikre sig mod vejrguderne blev der opsat et stort mastesejl på 12 meter i diameter.

Søndag rykkede omkring 300 publikummer ind, og overalt var der folk der nød det gode vejr og gik til de mange aktiviteter med iver. Der blev lavet mad over bål, og den lokale biavlerforening var forbi med smagsprøver. Det var muligt at samle urter til sin egen snaps samt blive trukket af de store flotte jyske heste.

Søndagen blev i den grad en succes for arrangører såvel som deltagere.

Holstenshuus / Pipstorn Skov (5600 Faaborg)

Den vigtigste aktivitet var en rundvisning for ca. 50 mennesker i skoven med fortælling om skovens historie, dyrkning og det nye projekt Pipstorn. Vi sluttede af med at se en 55-årig douglasgran blive fældet. Gæsterne kunne få en skive med hjem og bruge til serveringsfad, skærebræt eller lign.

Gæsterne var meget tilfredse med turen og gav udtryk for, at det havde været både spændende og lærerigt. Spørgelysten undervejs var god, og der var et par punkter, der førte til debat om, hvorvidt man kan/skal løse de udfordringer, som vi præsenterede.

Alt i alt en rigtig god dag, hvor opfattelsen var, at både gæster, projektleder og skovejer fik noget med hjem.

Houens Odde (6000 Kolding)

Der var lagt op til en spændende og lærerig dag for hele familien på Houens Odde Spejdercenter. På Skovens Dag blev der delt ud af vores kunnen i børnehøjde.

Vi satte skovbunden under de gamle bøgetræer under lup, lærte at måle træernes højde, satte ballonbåde i fjorden, lavede museløb (opdagelsesløb i skovbunden). Derudover var der også mulighed for at lave brændemærker på læder, spille Natur-bingo m.m.

De besøgende i Draved Skov kunne høre hvordan skoven bliver mere våd med tiden.

Draved Skov (6240 Løgumkloster)

Der var en god stemning i Draved Skov, hvor Naturstyrelsen Vadehavet fortalte om skovens lange historie, krydret med de nyeste fakta om naturskov, urørt skov og urskov. Det hele foregik i den gamle skov alt imens man vandrede en tur.

Vi fik på en god måde formidlet til skovgæsterne hvorfor Draved Skov bliver mere våd, og hvorfor skoven ikke længere dyrkes.

Knap 100 gæster deltog i den gratis seance, og der var tydeligvis et glad og mere oplyst publikum der tog fra skoven den dag.

Holstebro Kommune – Tvis Mølle Naturcenter

(7500 Holstebro)

Alle aktiviteterne var sådan set lige vigtige. Men for vores eget vedkommende (Thisted Kommune) var "Tip en 13'er og vind et træ"-konkurrencen samt "slå søm i" et hit. Derudover var det muligt at lave mad over bål, fange dyr i vandhullet og lære nyt om naturen ved den lokale naturvejleder.

Arrangørerne selv siger, at der var rigtig god stemning blandt de omkring 600 fremmødte.

Nymosegård Skov

(8620 Kjellerup)

Vi havde lagt vægt på, hvad vi udnytter træ til i «vores virksomhed» samt at fremvise en skov rejst i 2010. Herudover havde vi en snak om hvornår og hvad vi forventer at bruge skovens produkter til i fremtiden, hvilket de ca. 80 gæster var meget interesseret i.

Generelt forløb dagen bedre end forventet, og gæsterne virkede glade og tilfredse.

Stensballegaard (8700 Horsens)

På dagen var der arrangeret en vandretur på ca. 7 km langs Horsens Fjord, gennem skoven og omkring golfbanen. Greven var i godt humør og bød velkommen med en kort gennemgang af Stensballegårds historie og drift. Undervejs kunne man fornemme storhed og fald i forbindelse med beretningen med historiske vingesus.

For de fleste gæster var det første gang, de var indenfor porten til Stensballegård, så det blev naturligvis en stor oplevelse. Solen bragede ned fra en skyfri himmel, og det hæver jo humøret betydeligt.

Vandreturen gik gennem noget af det skønneste landskab i Østjylland, og naturen stod knivskarp i dagens anledning. Afslutningen var rørende med mange positive tilkendegivelser og flere klapsalver fra de 82 fremmødte skovgæster. Det varmer hos en ellers gammel garvet turarrangør.

En rigtig god dag med mange glade og positive gæster, og en oplevelse langt over det forventede for

Boks. Alle arrangementer, opdelt efter postnummer

2605 Brøndbyskoven
2620 Vestskoven, Naturcenter Herstedhøje
2640 Fløngskoven
2930 Jægersborg Dyrehave
2970 Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum
3000 Teglstrup Hegn
3220 Gribskov
3300 Tisvilde Hegn
3460 Rude skov
3500 Hareskov
3650 Sperrestrup skov
3720 Almindingen
4060 Ryegaard Dyrehave
4100 Kærehave Skov
4180 Fantasilandet Refugia
4220 Korsør Lystskov
4262 Kristiansholms Plantage
4291 Lykkebjerg Skov
4653 Bregentved, Ganneskov
4660 Gjorslev Bøgeskov
4690 Bregentved, Bregnemade skov
4690 Fredskov Kalvehave
4720 Faksinge Skov
4733 Folkeskoven
4800 Skovbrugsmagasinet
5492 Vissenbjerg Skoven
5600 Holstenshuus
5700 Hallind Skov
5771 Hvidkilde Gods
5853 Ravnholt og Lykkesholm
6000 Houens Odde
6200 Jørgensgård Skov
6230 Cimbrias Plantage
6240 Draved Skov
6310 Skelde Kobbelskov
6430 Skov ved Nordborg Sø
6470 Lambjerg Indtægt
6623 Fromsseier Plantage
6670 Ålund Plantage
6682 Klelund Dyrehave
6800 Gjellerup Plantage
6800 Søndre Plantage
6990 Husby Klitplantage
6990 Lystbæk Lejrplads
7000 Trelde Næs
7100 Sønderskoven.
7130 Endelave
7200 Sønderby Plantage
7500 Skovlund Plantage
7500 Tvis Mølle Naturcenter
7700 Kronborg Plantage
8300 Rathlousdal Gods
8400 Egsmark Plantage
8450 Hammel Mølleskov
8600 Kobskov
8620 Nymosegård Skov
8620 Bredmose Skov
8700 Hansted Skov
8700 Stensballegård
8930 Nordre Fælled
8963 Skovskolen Eldrupgård
9330 Dronninglund Storskov
9380 Hammer Bakker
9500 Østerskoven
9560 Tofte Skov, Lille Vildmose
9640 Uhrehøje Plantage
9740 Søheden Skov
9900 Bangsbo Skov

Den nye legeplads i Søheden Skov blev indviet.

Nærstudier af søens liv i Søheden Skov.

både greven og undertegnede. Greven fik lidt reklame for golfsporten og sin udlejningsvirksomhed på stedet. For Dansk Vandrelaug Horsens giver en veloverstået vandretur altid positiv omtale og mulighed forat hverve nye medlemmer. Som dagen forløb var det kun positivt og givende.

Skovskolen (8963 Auning)

På Skovskolen Eldrupgård var der oplevelser og aktiviteter for hele familien. Skovens folk var mødt talstærkt op, og der var mulighed for at høre om deres hverdag.

Man kunne møde en ulveekspert, der fortalte om den nye beboer i vores natur. Man kunne også se hvordan en schweisshund og dens fører arbejder, samt skabe sin egen lykkeamulet af hjortegevir.

Programmet tilbød derudover naturvejlederture, topkapning, træklatring og smagsprøver på bålpandekager og skovens vildt.

Hammer Bakker (9380 Vestbjerg)

De vigtigste aktiviteter var: Træfældning, demonstration af savværk, træbearbejdning, bål og snobrødsbagning samt guidet fugletur. Alt forløb fint med en vældig opbakning.

Det skønnes at der var omkring 1000 besøgende, hvilket var meget mere end forventet. P4 Nordjylland havde et interview med os om morgenen, og vi havde selv sat annonce i lokalavisen. Radioprogrammet foranledigede stor omtale i flere lokalaviser samt i Hovedavisen, Nordjyske om mandagen, og TV2 fulgte fugleturen.

Rigtig mange mennesker udtrykte stor glæde og interesse for arrangementet, skoven, savværket, caféen og de mange boder.

Søheden Skov (9740 Jerslev)

Der deltog godt 350 naturglade mennesker i løbet af tre timer, hvor Projekt Søheden Skov blev indviet.

Borgmester Mikael Klitgaard holdt indvielsestalen. Han blev efterfulgt af skovrider Jesper Blom-Hansen, Naturstyrelsen Vendsyssel, der supplerede med et ønske om at mange fremover nu vil besøge stedet.

Der var mulighed for at bage snobrød eller pandekager, og børnene kunne boltre sig på den nyanlagte naturlegeplads på toppen af en af bakkerne. Den nye natursti på godt 3 km samt egernkig, fotoskjul og en særlig sti til at studere stålorme på blev også afsløret og efterfølgende afprøvet.

Der blev arrangeret flere naturvejlederture ud i området. I skoven med de krogede bøge kunne man høre om Jens Langkniv og hans færden i det nordlige Jylland. Børnene kunne derefter snitte sig en trækniv, og dagens bedste knivkaster blev fundet.

Både Naturstyrelsen og Brønderslev Kommune håber nu at mange vil finde vejen ud til Søheden Skov. Der er sørget for parkering, for på dagen blev en ny stor cirkelrund P-plads også indviet.

Skovens Dag

Skovens Dag arrangeres af Dansk Skovforening og private og kommunale skove.

Skovens Dag støttes økonomisk af Nordea-fonden og G. B. Hartmanns Forskningsfond.

www. SKOVPLANTER.dk

Vi leverer millioner af planter direkte til vore kunder hver sæson - og vi har produceret planter i over 30 år … ..Gæt hvorfor

- Planter til skov, læhegn og juletræer
- Grenknusning, stub- og rodfræsning
- Boring af plantehuller, rillepløjning m.m.
- Maskinplantning i skov og på mark
- Natur- og landskabsprojekter

AARESTRUP PLANTESKOLE – Aarestrupvej 162 – 7470 Karup
Tlf. 86 66 17 90 - mail@skovplanter.dk

Den Danske Naturfond

Første direktør

Den Danske Naturfond har ansat Flemming Nielsen som sin første direktør. Flemming Nielsen er 50 år og uddannet forstkandidat fra Landbohøjskolen.

Han har været fuldmægtig på Kronborg Skovdistrikt og i Skov- og Naturstyrelsen, og han har senere været direktionssekretær og kontorchef i Miljøministeriet. Senest har han været sekretariatschef for Natur- og Landbrugskommissionen og chef i Miljøministeriets departement.

Fakta om fonden

Den Danske Naturfond blev i januar stiftet som en privat, erhvervsdrivende fond. Fondens formål er at skabe mere og bedre natur i Danmark. Et bredt flertal i Folketinget har vedtaget lovgrundlaget for fonden.

Fonden opbygger i perioden 2015-2018 en startkapital på 875 mio. kr der stammer fra staten (500 mio. kr), Villum Fonden (250 mio. kr) og Aage V. Jensen Naturfond (125 mio. kr). Fonden vil arbejde for at finde sponsorer, som vil bidrage til dens projekter. Fonden ledes af en uafhængig bestyrelse på 7 personer udpeget af miljøministeren (se Skoven 2/15).

Flemming Nielsen er valgt blandt 97 ansøgere. De første stillinger til naturfondens sekretariat forventes opslået om kort tid. Derudover skal fonden finde lokaler til et sekretariat og udarbejde strategi for sit arbejde mv. Følg med på *www.ddnf.dk*

Silvamax og Nordictrees

Indgår samarbejde

Silvamax A/S og Nordictrees A/S har pr. 01.05.2015 indgået et strategisk samarbejde om indkøb og salg af juletræer, pyntegrønt, planteskoleplanter samt serviceydelser overfor juletræsproducenter og øvrige samarbejdspartnere i ind- og udland. Produktionen af egne træer indgår i samarbejdet.

Aftalen medfører at der samles en række erfarne fagfolk med et stort netværk og kontakter til både danske og udenlandske kunder. Målet er at sikre en øget salgs- og markedsføringsindsats af store partier kvalitetsprodukter på de europæisk markeder.

Nordictrees A/S varetager fremover handelsfunktionen med eksport af juletræer og pyntegrønt, og vil stå for at betjene begge selskabers kunder og leverandører på hjemmemarkedet såvel som på eksportmarkederne.

Handelsaktiviteten varetages primært af Frans Sunesen, Anders Tønsberg og Michael S. Jørgensen. Pr. 1. Juni 2015 vil selskaberne have fælles administration i Middelfart.

Danske Juletræer

Genvalg af bestyrelsen

Danske Juletræer holdt generalforsamling d. 26. maj. Tre bestyrelsesmedlemmer var på valg og blev genvalgt uden modkandidater. Foreningens to suppleanter blev ligeledes genvalgt. Efter generalforsamlingen konstituerede bestyrelsen sig uændret, og bestyrelsen består herefter af:

Martin Petersen, formand, driftschef
Jørgen Westergaard, næstformand, gårdejer, Westergaards Plantage
Torben Ravn, skovfoged, Plantningsselskabet Sønderjylland
Klaus Jørgensen, skovfoged
Svend J. Christensen, sekretariatschef, De Danske Skovdyrkerforeninger
Christian Bruun, godsejer, Løndal Skovbrug
Niels Otto Lundstedt, godsforvalter, Dønnerup A/S
Ulrik Bräuner Nielsen, observatør, seniorforsker, Geovidenskab og Naturforvaltning, KU
Lars K. Lassen, 1. suppleant, juletræsproducent, Kjaer Lassen A/S
Peter Ladegaard Jensen, 2. suppleant, planteskoleejer, Johansens Planteskole ApS

Vinderne af Skovens Dags foto-konkur-rence

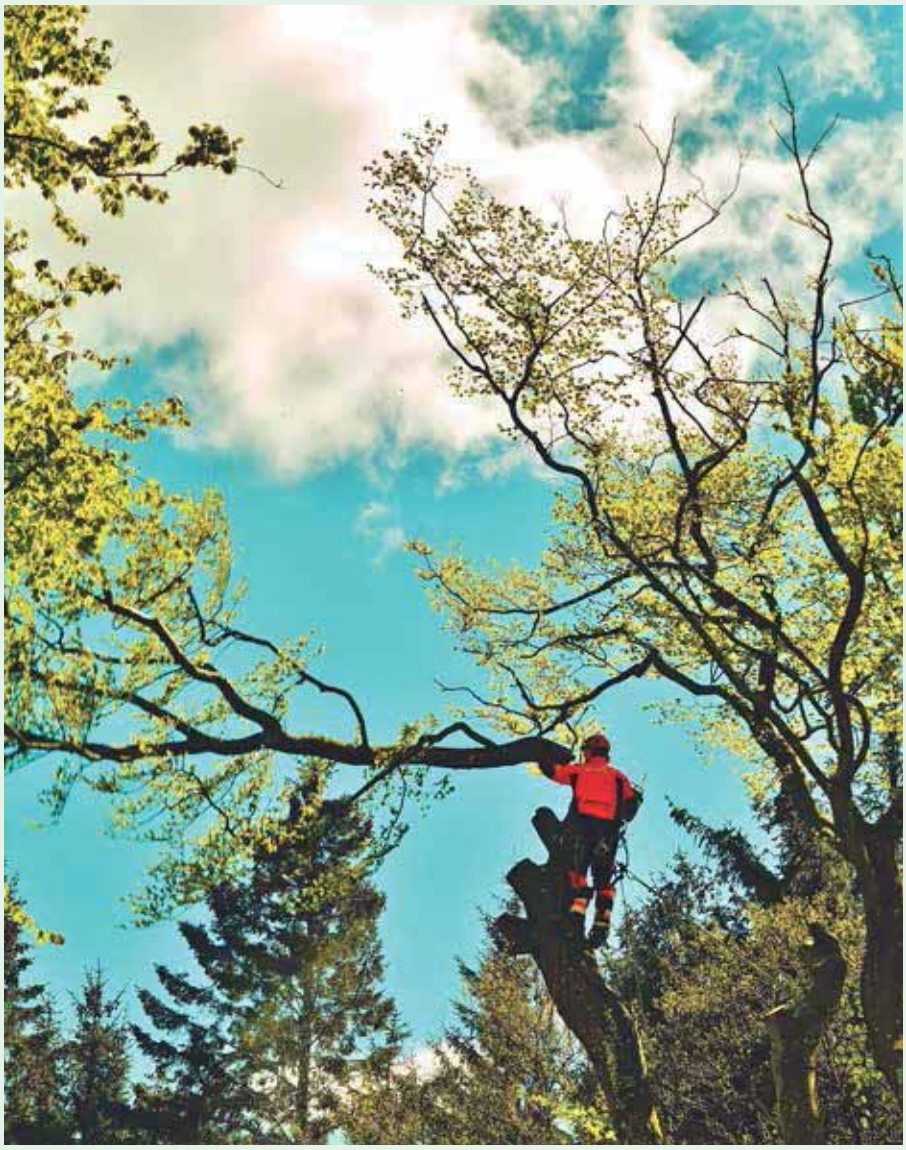

Topkapning i Bangsbo Dyrehave, 1. præmie.

Pressemeddelelse fra arrangørerne

Alle gæster på Skovens Dag søndag den 10. maj blev udfordret til en fotokonkur-rence med temaet "Skoven i fremtiden".

Der blev indsendt i alt 238 flotte fotos.

Topkapning

1. præmien går til Flemming Due. Han har taget billedet i Bangsbo Dyrehave ved Frederikshavn og siger om det:

- Skoven skal være sikker at være i, og det hjælper disse modige mænd med.

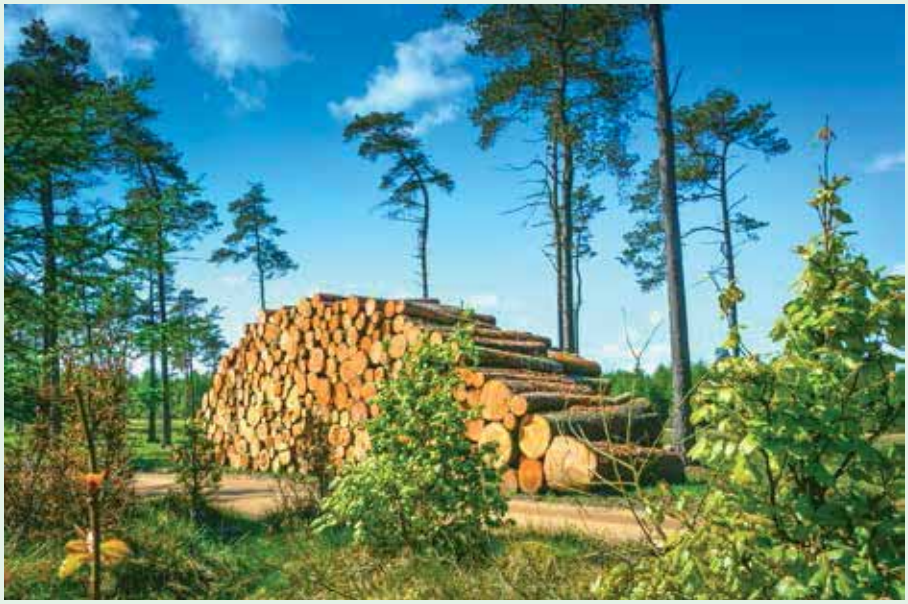

Råtræ og smukke farver i Klelund Dyrehave, 3. præmie.

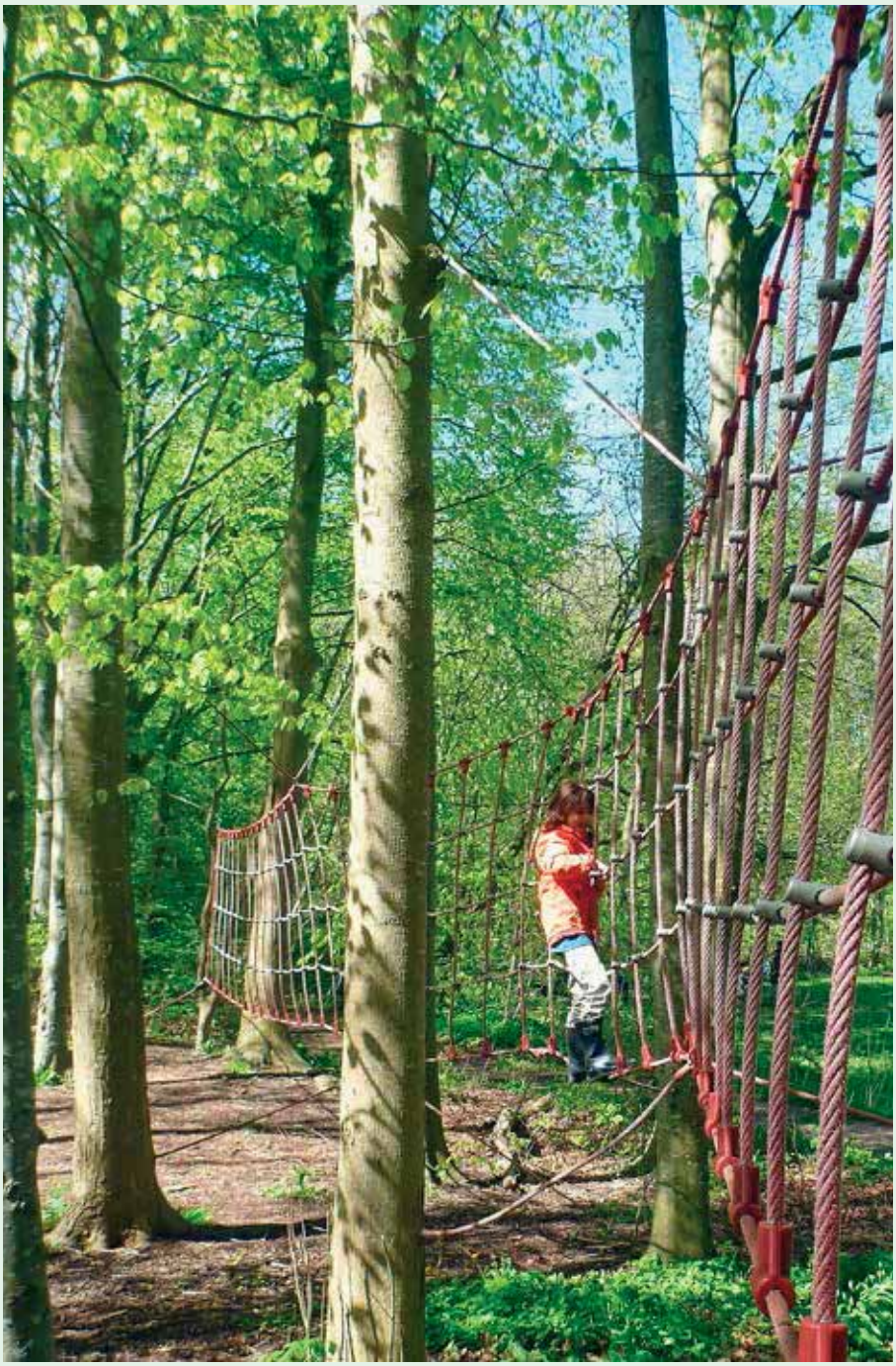

Legeredskab i Krongborg Plantage, 2. præmie.

Og det er ganske rigtigt: Billedet viser topkapning af et risikotræ, det vil sige et træ med grene der risikerer at brække af. Træet er gammelt, og råd er måske begyndt at sætte ind.

Billedet er taget i det dramatiske sekund hvor stammen netop er savet over af topkapperen. Og det kræver et enormt mod af ham: Det ryster i hele træet som han hænger i, og han skal arbejde præcist og koncentreret for at undgå at den afskårne top falder baglæns og rammer ham.

Skovene får flere og flere gamle træer der får lov at stå til død og forrådnelse i fremtiden. Det gavner nemlig mangfoldigheden af dyre- og planteliv i skoven. Derfor får vi også flere risikotræer i skovene i fremtiden – og sandsynligvis flere træer der skal topkappes.

Præmien er et digitalt spejlrefleksskamera Nikon D3200 m. zoomobjektiv.

Legeredskab

2. præmien går til Ove Ramsgaard for et billede fra Kronborg Plantage ved Thisted.

Dette billede viser også hvad vi kommer til at se mere af i fremtiden: Net, svævebaner, svingtove, rebstiger, alt muligt som børn og voksne kan bruge til at lege abe i træerne. Det kan være nervepirrende, og det er sundt.

Pigen ser dog ud til at tage det roligt. Hun er, som Ove Ramsgaard siger, kun "en smule over skovbunden".

Præmien er et zoomkamera Panasonic Lumix DMC m. optisk zoom.

Råtræ og smukke farver

3. præmien går til Johnny Madsen for dette foto fra Klelund Dyrehave i det sydlige Jylland.

Klelund er i gang med med at omlægge fra nåletræer til løvtræer. Det giver en masse, masse tømmer og brænde fra de fældede nåletræer.

Og så har billedet fantastisk smukke farver.

Præmien er en kikkert Hawke Premier 8 x 42.

Skovens Dag

Se præmierne på *www.skovensdag.dk* under fotokonkurrencen.

Skovens Dag arrangeres af Dansk Skovforening og private og kommunale skove.

Skovens Dag støttes økonomisk af Nordea-fonden og G. B. Hartmanns Forskningsfond.

DSF
INTERNATIONAL SOCIETY OF ARBORICULTURE
JJ Skovservice
v/Jens Johansen
Vadet 2 . DK 4660 St. Heddinge
tlf. +45 56 50 32 02 . fax +45 56 50 32 03
mobil +45 20 45 82 02
Alle skoventreprenøropgaver udføres
WEST COAST LOGGING SHOWS
Besøg os på www.jjskovservice.dk

Første trin: Få tilsagn om dækning af omkostningerne til syn og skøn

Andet trin:

Bed om en syns- og skønsrapport

Flere skovejere har fået afslag på at fratrække omkostninger til skovrejsning.

Afslaget kan få en række konsekvenser for ejeren.

I forbindelse med at man anker SKATs afgørelse bør man søge om fuld dækning af omkostningerne til syn og skøn. Derpå bør man få lavet en syns- og skønsrapport af en uafhængig fagmand.

Lad være med at prøve at køre sagen selv. Det er rådet fra en skatteadvokat

I det sidste års tid har der været en række artikler i medierne om lodsejere der har lavet skovrejsning på deres ejendom. De har i flere år fratrukket omkostningerne til anlæg og pleje i anden indkomst. Og nu får de pludselig brev fra SKAT som ikke vil anerkende fradraget.

Begrundelsen er at der ifølge SKAT "over en lidt længere periode" ikke er udsigt til at skovrejsningen giver overskud. SKAT mener derfor at skovdriften er "ikke-erhvervsmæssig virksomhed", populært sagt hobbyvirksomhed.

SKAT mener at det afgørende formål med driften ikke er at opnå en fortjeneste, men snarere at opfylde ejerens personlige interesser. Og hvis ikke der er tale om erhvervsmæssig virksomhed, kan et underskud ikke fratrækkes i anden indkomst.

Skovejerne er frustrerede og føler sig snydt. Skoven har i flere år været registreret som virksomhed, og ejeren har i god tro trukket udgifterne fra.

- Hvis man bliver nægtet fradrag for udgifter til skovrejsning bør man få lavet en syns- og skønsrapport. Man kan ikke forvente at medarbejdere i SKAT ved noget om skovdrift. Hvis man går ind i en lang diskussion med SKAT vil det være ligesom når blinde slås om farverne. Det siger skatteadvokat Torben Bagge som har haft mange sager om manglende fradrag for underskud på erhvervsmæssig virksomhed.

De tilbageføres nu, og der bliver tale om en ekstra skatteregning.

Skoven har derfor spurgt skatteadvokat Torben Bagge hvad man bør gøre. Han er leder af afdelingen for skatteproces i Advokatfirmaet Tommy V. Christiansen.

Store konsekvenser

- Hvad betyder det når man ikke kan fradrage udgifter til anlæg og pleje af en skovejendom?

- Det kan få ret store konsekvenser hvis SKAT ikke anerkender fradrag for skovrejsning. Afgørelsen gælder typisk ikke blot selvangivelsen for det pågældende år, men også de underskud man har fradraget i de foregående år.

- Man skal heller ikke forvente at få fradrag de følgende år hvis der fortsat er underskud. Det som SKAT reagerer på er ikke fradraget i sig selv, men underskud på erhvervsmæssig virksomhed.

- Dertil kommer at når skoven ikke betragtes som erhvervsmæssig virksomhed er der risiko for at man ikke kan fratrække gødningsafgift mv, og at man ikke kan afløfte moms.

- Hvis der samtidig er en attraktiv bolig på ejendommen kan skovarealet blive omvurderet fra at være en land- og skovbrugsejendom til at være en bolig. Det vil ofte medføre en betydelig værdistigning, især for grundværdien, og dermed højere ejendomsskat. Og det ejendomsskatteloft der gælder for land- og skovbrugsejendomme bortfalder også.

- Derfor er der god grund til at undersøge om afgørelsen kan omstødes.

Vent med at anke

- Skal man så skynde sig at anke SKATs afgørelse til Skatteankenævnet eller Landsskatteretten?

- Her vil de fleste nok føle de har brug for et råd fra en person med kendskab til skattejura om hvordan deres sag står. Mit forslag er at når man har fået SKATs afgørelse kontakter man en sagkyndig og fortæller hvad sagen drejer sig om. Han kan vurdere hvilke konsekvenser

Det kan få store konsekvenser hvis SKAT ikke anser en skovrejsning for erhvervsmæssig virksomhed, siger advokat Torben Bagge. Man nægtes typisk fradrag for underskud ikke blot det pågældende år, men også forudgående år. Man risikerer heller ikke at kunne fratrække gødningsafgifter og moms. Og man risikerer at skoven bliver omvurderet, så ejendomsskatten stiger. (Arkivfoto af landmand, der har lavet en skovrejsning på Sydfyn).

det kan få at følge SKATs afgørelse og vurdere gevinsten ved at vinde sagen i forhold til omkostningerne.

- Et vigtigt dokument i behandlingen af ankesagen er en syns- og skønsrapport udarbejdet af en fagmand. Hvis den falder ud til skovejerens fordel er der meget stor sandsynlighed for at få medhold.

- Skatteankestyrelsen har mulighed for at dække alle omkostninger i forbindelse med udarbejdelse af denne rapport. Derfor er det næste skridt at ansøge Skatteankestyrelsen om at dække alle omkostninger til syns- og skønsrapporten. Der er en klagefrist på 3 måneder til at anke SKATs afgørelse, så der er tid til at tænke over sagen.

- Hvis Skatteankestyrelsen *ikke* vil give fuld dækning af udgifter til syn og skøn, så må man overveje om man vil gå videre under de nye forudsætninger.

- Jeg vil fraråde at man går i gang med sagen på egen hånd. Man får svar i skoven som man spørger – det er vigtigt at argumentere på den rette måde.

Hobbyvirksomhed

- Flere skovejere føler sig forfulgt fordi SKAT nægter fradrag selv for en lille skov.

- Set ud fra SKATs synspunkt kan en lille sag godt være vigtig. Afgørelsen kan få betydning i mange andre og betydeligt større sager.

- Der har været flere sager om skovrejsning på det seneste. En af forklaringerne kan være at SKAT hvert år laver en ligningsplan som betyder at de vil tage en bestemt type sager op i en periode. Måske har de besluttet at undersøge sager hvor skatteyderen fratrækker underskud i en mindre erhvervsvirksomhed i anden indkomst.

- Man kan også blive udtaget til skattekontrol hvis der er store udsving i fx indtægter eller renteudgifter fra det ene år til det andet. Endelig er der nogle skatteydere som bliver udtrukket rent tilfældigt, selvom der ikke umiddelbart er noget at hæfte sig ved. Jeg tror ikke SKAT er specielt ude efter skovrejsning.

Kriterier for afgørelse

- Hvad er det der afgør om en lodsejer med en skovrejsning kan vinde sagen?

- Der er tre kriterier som indgår i vurderingen af om der er tale om erhvervsmæssig drift:

- I 90% af alle sager er rentabilitetskriteriet det afgørende. Efter dansk skatterets normale regler skal en erhvervsmæssig virksomhed kunne udvise overskud efter driftsmæssige afskrivninger, efter kapitalomkostninger såsom renter, og efter en rimelig driftsherreløn. Der behøver ikke at være overskud hvert år, men der skal være udsigt til overskud inden for få år.

- Der er imidlertid særligt lempelige regler for jordbrugsvirksomheder fordi Danmark er et landbrugsland. Hvis der er tale om skovbrug – eller fritidslandbrug, stutteri, fåreavl mv. – kræves at der

er udsigt til et resultat omkring nul efter afskrivninger, men før renter og driftsherreløn.

- Et andet kriterium for at blive anset for erhvervsvirksomhed er at der er tale om en fagligt forsvarlig drift, og det er som regel nemt at konstatere. Det vil desuden tælle positivt hvis arealet er fredskov, fordi så formodes man at gøre en indsats for at skabe indtægter.

- Det tredje kriterium er et intensitetskrav – der skal være forventning om et vist volumen.

- Disse tre kriterier hænger snævert sammen. For hvis ikke driften er fagligt forsvarlig og der er en vis omsætning, så vil det også være svært at skabe overskud.

- Et af de springende punkter har været hvor lang årrække man skal se på – det kan jo tage mange år før der kommer indtægter fra skovtræer?

- Her vil man vurdere produktionens art. Er der tale om vinimport eller husudlejning, bør det kunne give overskud i løbet af ret få år. Man har en længere frist hvis det er husdyrhold, og hvis det er juletræer bør det kunne give overskud i løbet af 8-12 år.

- For skovtræer vil man se på hele omdriftens længde. For løvtræer kan det være op til 100-120 år.

Andre situationer

- Indtil nu har vi snakket om en lodsejer der laver skovrejsning på en landbrugsejendom. Hvordan vil det være med en lille skov hvor der p.t. er mange yngre bevoksninger fordi den gamle skov er afdrevet – måske er den væltet i stormen?

- Denne sag vil blive behandlet på samme måde. Hvis der er mange kulturer og yngre bevoksninger vil man vurdere om de kan forventes at give overskud på sigt, om skoven er fagligt forsvarligt drevet, og om omsætningen har en vis størrelse.

- Hvad sker der hvis en større skovejendom laver skovrejsning svarende til fx 10% af skovens areal?

- Det vil igen være de samme kriterier. Man har mulighed for at fratrække udgifterne til skovrejsningen i overskuddet fra den etablerede skov hvis der er et naturligt driftsfællesskab mellem den gamle og den nye skov.

- Her skal man være klar over at udgifterne til skovrejsning skal afskrives med højst 20% om året, dvs. udgifterne skal fordeles over mindst fem år. *)

- Og hvis man har husdyrhold og vil tilplante en del af ejendommen?

- Man vil se på den samlede virksomhed og vurdere om der er et naturligt driftsfællesskab mellem de to former for aktiviteter. Hvis man har en ejendom med en put-and-take sø og vil rejse skov på en del af arealet, vil SKAT måske mene at der er tale om to helt forskellige virksomheder. Så vil man ikke kunne fratrække underskuddet på skovrejsningen i et overskud i den anden virksomhed.

- Hvis man har planer af denne art bør man søge et bindende forhåndstilsagn før man går i gang, så man ikke får ubehagelige overraskelser.

sf

*) Der er en række undtagelser og betingelser for at fratrække udgifter til skovrejsning, se ligningsloven § 8 K.

SKAT misforstår skovbrug som virksomhed

Af Hans Hedegaard, Dansk Skovforening. Fra www.skovforeningen.dk d. 21. april.

Der har på det seneste været en del avisomtale af SKAT's manglende anerkendelse af fradragsret efter skovrejsning på især mindre landbrugsejendomme.

SKAT udtaler at fradragsretten altid vurderes konkret i den enkelte sag, herunder om "virksomheden *over en lidt længere periode* giver overskud på den primære drift, mulighed for *forrentning af fremmedkapital og den investerede egenkapital, samt en rimelig driftsherreløn*" (Skovforeningens fremhævninger).

Men for skov- og landbrugsejendomme har praksis i mange år været at driften ikke skulle give overskud efter forrentning af den investerede kapital samt til aflønning af ejer for at give fradragsret – i modsætning til andre former for erhvervsvirksomhed.

I en dom fra 1994 siger Højesteret endda at en ejendom må anses for erhvervsmæssigt drevet, medmindre driften "selv efter en længere årrække" ikke vil give overskud. Det er ikke er det samme som SKAT's: "… over en lidt længere periode…"

En landbrugsvirksomheds overgang til skov efter tilplantning må selvfølgelig påvirke vurderingen af årrækken i sætningen "selv efter en længere årrække".

Ligningslovens § 8k blev netop indført i 1991 i erkendelse af at der i en længere årrække efter træplantning ikke kommer indtægter fra arealet. Det er derfor besynderligt at SKAT med henvisning til manglende indtægter nægter ejere fradrag for fremtidige underskud. Det har endda yderligere vurderingsmæssige konsekvenser somx fx øget jordskat.

Desuden har skovloven gennem årtier stillet øgede krav til driften – krav som mindsker indtjeningsmulighederne, men som ikke af den grund kan diskvalificere en ejendom som erhvervsmæssigt drevet. Det er fx øget naturbeskyttelse, biodiversitet og friluftsliv.

SKAT's praksis vil mindske skovrejsningen i Danmark betydeligt – stik imod Danmarks politik siden 1989 med et mål om at fordoble skovarealet over en trægeneration.

Skovforeningen tager sagen op

Skovforeningen bad om at få emnet på dagsordenen på mødet i SKAT's Skattekontaktudvalg den 1. juni. Det foreløbige resultat af mødet er, at SKAT har inviteret Skovforeningen til bilaterale møder om dette emne.

Skovforeningen kan desuden yde rådgivning i konkrete sager af denne art.

AKKERUP PLANTESKOLE

5683 HAARBY
TLF. 6473 1058
FAX 6473 3158
mail@akkerup.dk
WWW.AKKERUP.DK

Skov-, læ og hækplanter

Rekvirer katalog eller De er velkommen til at aflægge Planteskolen et besøg. Tilbud afgives gerne.

Jordskælv, skov og folk

Opskæring af lille stamme af det eftertragtede tømmer Shorea robusta foregår mange steder med håndkraft.

Hjembæring af løvhø i lavlandet – løvhø er en vigtig foderkilde og bistår til at bibeholde jordens frugtbarhed via naturgødning.

Af Carsten Smith-Hall, Helle Overgaard Larsen og Marième Pouliot, IFRO, Københavns Universitet

Nepal blev ramt af to kraftige jordskælv i april og maj. Der er mange skader i landbruget, bl.a. er husdyr dræbt og der er sket jordskred.

Skovene er derimod intakte. Træprodukter kan bidrage til genopbygning af landet, og fattige familier kan øge indkomsterne ved salg af produkter fra skovene.

Det kræver dog at bønderne får tilladelse til at sælge træprodukter (!), og at man fjerner afgifter og tilladelser på salg af medicinplanter.

I 2014 blev der registreret 16,674 jordskælv i verden. Når disse rammer tæt på jordens overflade kan det medføre internationale og nationale katastrofer. Det skete senest i Nepal den 25. april og igen 12. maj hvor to jordskælv dræbte mere end 8.600 mennesker, sårede mere end titusind og gjorde hundredetusindvis af familier hjemløse.

Umiddelbart efter naturkatastrofen fokuserede nyhedsmedierne på behovet for nødhjælp, hjælp til at sikre folk tag over hovedet (telte), adgang til medicin og læger, samt mad og vand.

På lidt længere sigt, i de kommende måneder og år, vil vægten ligge på, hvorledes folk kan genopbygge deres tilværelse. Og hér kan skov spille en stor rolle, især for fattigere familier. Det viser ny forskning med tydelighed.

Undersøgelse af landdistrikter

Københavns Universitet har i samarbejde med Tribhuvan Universitetet i Nepal i 10 år indsamlet detaljeret viden om hvordan 1000 familier i landdistrikter tjener til dagen og vejen. Heraf bor 303 familier i jordskælvets epicenter i Gorkha distriktet.

Vi ved hvordan disse fattige familier supplerer deres landbrugsudbytte med pengeindkomster fra forskellige kilder, inklusive skoven, for at kunne klare dagen og vejen, håndtere kriser og i nogle tilfælde forbedre deres levebrød. Denne viden kan bruges til at sige noget om hvilke strategier familier kan følge når de skal reetablere deres livsgrundlag efter jordskælvet.

Indkomsten i den fattigste femtedel af de undersøgte familier er i gennemsnit under to kroner per person per dag; for den rigeste femtedel når beløbet op på 12 kroner per person per dag.

Halvdelen af indkomsten stammer typisk fra landbrugsafgrøder, husdyr, og skov. Den anden halvdel fra pensioner og pengeoverførsler – typisk fra familiemedlemmer der arbejder på byggepladser i Mellemøsten og Indien.

Sammensætningen af familiernes indkomster varierer. De fattigste får over 57 % af deres indtægter fra landbrug – der netop påvirkes af jordskælvet, fx er mange husdyr

Plantage af tømmertræet Dalbergia sisoo i lavlandet.

Brændestakke af Dalbergia sissoo. En krank skæbne for en tømmerart der ikke må handles fra landsbyskovene.

dræbt og jordskred har ødelagt marker. Skovene synes derimod stort set intakte.

Salg af træprodukter

Hvordan kan skove bruges til at hjælpe jordskælvsramte familier? Vi ved, at skove generelt er økonomisk relativt vigtige for de fattigste. Dette ses også i Tabel 1, hvor indkomst fra skoven udgør 20 % af al indkomst for de fattigste, men kun 7 % for de rigeste.

Skovene giver tømmer, brænde, foder til husdyr, bambus, medicinplanter, frugter, osv. Skove gør måske ikke folk rige, men de forhindrer folk i at blive fattigere – og det er vigtigt når ens indtægtskilder er forsvundet efter et jordskælv.

Vores forskning viser, at lokale familiers indtægter fra landsbyskove i Nepal kan øges dramatisk (Meilby et al. 2014). Nogle steder kan disse indtægter endda tidobles.

Det kræver, at det bliver lovligt for skovbrugergrupper at sælge tømmer og brænde på det åbne marked. I øjeblikket må de nemlig kun bruge tømmer og brænde til at dække eget behov. Og det selv om mangedoblingen af indtægterne kan realiseres indenfor rammerne af bæredygtig hugst.

Ja, det er rigtigt: årtiers frygt for overudnyttelse forhindrer i dag fattige husholdninger i bæredygtigt at realisere indkomster fra deres skove. Dette kan let ændres, hvis den politiske vilje er til stede.

Salg af medicinplanter

Vores studier viser desuden, at familier der rammes af chok - såsom jordskælv - tyer til høst af tilgæn-

Kvinder sorterer enebær træ før uforarbejdet eksport til Indien. Anvendes til fremstilling af røgelse.

Afbarkning af tømmer i lavlandet – her kan indkomster fra salg af tømmer og brænde tidobles.

Tabel 1 En families gennemsnitlige årlige indkomst per person i Gorkha distriktet, Nepal. Indkomsten er opgjort i danske kroner og i parentes som procentandel af samlet indkomst. Baseret på Chhetri et al 2015.

Indkomstkilder	Indkomstgrupper, femtedele					Gennemsnit
	Fattigste	Næst-fattigste	Mellemste	Næst-rigeste	Rigeste	
Miljøressourcer						
Skov	119 (19.8)	178 (16.3)	168 (11.2)	198 (9.6)	318 (7.1)	196 (10.1)
Udenfor skov	58 (9.6)	91 (8.4)	99 (6.6)	124 (6.0)	174 (3.9)	109 (5.6)
Landbrug						
Afgrøder	192 (31.8)	335 (30.7)	419 (27.9)	598 (28.8)	920 (20.6)	492 (25.3)
Husdyr	31 (5.2)	97 (8.9)	218 (14.5)	307 (14.8)	650 (14.6)	259 (13.4)
Lønarbejde	123 (20.4)	128 (11.7)	81 (5.4)	85 (4.1)	128 (2.9)	109 (5.6)
Andet end landbrug						
Rimesser	49 (8.1)	137 (12.6)	228 (15.2)	374 (18.0)	1446 (32.4)	444 (22.9)
Pensioner	13 (2.1)	67 (6.1)	227 (15.1)	323 (15.5)	692 (15.5)	263 (13.6)
Serviceydelser	5 (0.9)	5 (0.4)	16 (1.1)	16 (0.8)	29 (0.7)	14 (0.7)
Forretninger	7 (1.1)	35 (3.2)	32 (2.2)	25 (1.2)	54 (1.2)	30 (1.6)
Gaver/renter/andet	5 (0.8)	19 (1.8)	14 (1.0)	27 (1.3)	46 (1.0)	22 (1.1)
Total	**603 (100)**	**1092 (100)**	**1504 (100)**	**2078 (100)**	**4457 (100)**	**1940 (100)**

gelige salgbare naturressourcer. Og dem er der mange af, også i Gorkha distriktet.

Der findes især mange medicinplanter. Man kan finde jatamansi (Nardostachys grandiflora, bibelens nardus, en flerårig urt) og chiraito (Swertiya chirayita, en flerårig urt som tilhører Ensianfamilien), der efterspørges i Kina og Indien.

Disse urter har været høstet og handlet i århundreder. Priserne er steget voldsomt de seneste år, og indsamling og videresalg genererer en vigtig indkomst for landbefolkningen.

Også her kan ændringer i regler tjene til at øge jordskælvsramte familiers indkomster. Det kan ske ved at fjerne afgifter og krav om tilladelser til høst og transport. Disse krav er i realiteten ikke knyttet til forvaltning af ressourcen, men leder blot til betalinger under bordet.

Skove i Nepal er således en vigtig brik, der direkte kan bidrage til at gøre tilværelsen bedre for jordskælvsramte familier i landdistrikter. Hvis regeringen og centraladministrationen altså tillader det.

Indsamling af svampe i højlandet giver tilskud til ernæring og er en indtægtskilde ved salg.

Litteratur

Chhetri, B.B.K., Larsen, H.O., Smith-Hall, C. 2015. Environmental resources reduce income inequality and the prevalence, depth and severity of poverty in rural Nepal. Environment, Development and Sustainability 17(3): 513-530.

Meilby, H., Smith-Hall, C., Byg, A., Larsen, H.O., Nielsen, Ø.J., Puri, L., Rayamajhi, S. 2014. Are forest incomes sustainable? Firewood and timber extraction and forest productivity in community managed forests in Nepal. World Development 64: S113-S124.

Fotos: Henrik Meilby, Lila Puri, Marième Pouliot, Morten Christensen, Santosh Rayamajhi

Opjustering af Allan og Bodil

Allan og Bodil væltede knapt 1,9 mio. m³ eller 16% mere end tidligere oplyst.

Statsskovene har opjusteret deres første skøn med 28%. Flere private aktører opjusterer med 0-20%.

Der er mange årsager til opjustering af mængderne. Vigtigst er nok at der var meget spredt fald som er svært at overskue på kort tid.

Nye tal viser at der væltede 680.000 m³ i statsskovene i oktober og december 2013. Efter oparbejdning er der afsendt 8.700 lastbiler, 1.007 godsvogne og 52 skibslaster med stormfaldstræ. (Foto fra Stråsø Plantage marts 2014).

”I dagene efter stormfaldet lavede vi et skøn for hvor meget der var faldet. Men nu hvor det er oparbejdet kan vi se at det blev nok noget mere.”

Udsagn som dette er ret almindeligt blandt praktikere. Det er i praksis svært at bedømme mængderne af et stormfald, bl.a. fordi det er svært at komme rundt i skoven og overskue alle ramte arealer. I praksis bliver det næsten altid mere, sjældent mindre end først antaget.

De to stormfald i efteråret 2013 er nu helt oparbejdet, og så godt som alt træet er ude af skoven. Derfor er det tid til at gøre status.

Statsskovenes stormfald

Naturstyrelsen meddelte 12. maj at de var færdige med oparbejdningen af stormfaldet pr. 1.4.2015. Samtidig blev statsskovenes stormfald opgjort til 680.000 m³ mod 528.000 m³ i januar 2014. Det er en forøgelse med 28%.

I statsskovenes opgørelse fra januar 2014 var stormfaldet fordelt med 132.000 m³ fra Allan og 396.000 m³ fra Bodil. Naturstyrelsen har ikke fordelt de 680.000 m³ på de to storme.

Tabel 1. Stormfald fordelt på stormene i 2013, opskrevet maj 2015.

1000 m³	Private og kommunale	Statslige	I alt
Allan 28.10.13	405	170	575
Bodil 5.12.13	780	510	1.290
I alt 2013 stormfald	1.185	680	1.865

Skovrider Ole Klitgård fra Driftscenteret siger til Skoven at en rimelig måde at fordele mængderne på vil være at opskrive de tidligere opgivne mængder med 28%. I så fald er statsskovenes stormfald under Allan på 170.000 m³ og Bodil på 510.000 m³.

Femtestørste stormfald

Allan og Bodil kom hurtigt efter hinanden. De oparbejdes under ét, og derfor betragtes de som ét stormfald.

De to 2013 stormfald bliver det 5. største der er registreret i Danmark. Den nye opgørelse ændrer ikke på denne rangfølge:

	1000 m³
3-4/12 1999	3.619
24-25/11 1981	3.230
17/10 1967	2.340
3/1 2005	1.985
28/10 + 5/12 2013	1.865*
23/2 1967	827
8/2 1934	500
11/2 1952	360
21-22/1 1956	350
17/1 1983	350

*opskrevet maj 2015

Det er kun 2013 stormfaldene som er blevet opskrevet. Det er ikke muligt i dag at vide om man ville have lavet en opskrivning af de øvrige stormfald og i hvilket omfang.

Stormfaldet i 1999 er stadig det største. DMI regner da også denne storm som den kraftigste der har ramt landet, fordi store dele af landet oplevede høje vindstyrker. De højest målte vindstyrker stammer fra Allan i oktober 2013, men den ramte kun en meget lille del af landet.

Oktoberstormen i 1967 skiller sig ud fra de øvrige ved at 60% af stormfaldet var løvtræ, især bøg, fordi træerne stadig havde blade på.

Det kan være meget svært at opgøre spredt fald i dagene efter stormfaldet. De væltede træer kan dække for hinanden, grene kan være knækket så de ikke rager op, træerne kan blive skjult i opvækst, og større bevoksninger kan ikke overskues på én gang.

Det er i reglen umuligt at færdes på arealer med fladefald, så man må skønne på afstand hvor langt stormfaldet rækker, og om de efterladte træer kan blive stående.

Denne mængde gælder alt træ der er væltet pr. 1.4.2015, vel vidende at der vil ske oprydning af døde og døende træer i randene som følge af tørke, vind og billeangreb. Men det vil man mere betegne som følgevirkninger end mængder der er faldet i selve stormen.

Årsager til opskrivning

Naturstyrelsen drøftede på et møde med de lokale enheder d. 6. maj årsagerne til at stormfaldet må opskrives og at opskrivningen er større, end den plejer at være.

Ole Klitgård oplyser til Skoven, at der er overvejende enighed om, at følgende faktorer indgår:

" • To stormfald med godt en måneds mellemrum gør det vanskeligere at få prognosticeret rigtigt.
- En månedlang periode med overskyet vejr efter Bodil gjorde det vanskeligt at få et hurtigt og godt overblik (luftfotos) over Bodils virkninger i Vest- og Midtjylland, samtidig med at mermængden i Sønderjylland var større end frygtet.
- 63 % af stormfaldet er oparbejdet i kategorien "spredt fald". Det er utvivlsomt en væsentlig ændring i forhold til tidligere stormfald, hvor en meget stor del af stormfaldet var fladefald. Det spredte fald er betydeligt vanskeligere at skønne end fladefaldet.
- Vi har en fornemmelse af, at overgangen til naturnær skovdrift i statsskovene har bevirket, at vi har færre ensartede afdelinger, hvilket giver et nyt stormfaldsbillede. Det gør andelen af spredt fald større og opgørelser vanskeligere. Det medvirker på den positive side også til at opretholde skovklima i større grad og give mulighed for flere selvforyngelser. Det er for tidligt at sige noget sikkert om det, men det kunne være en forklaring."

Ole Klitgård beskæftiger sig også med muligheden for fremadrettet at

få bedre og hurtigere metoder til at skønne omfanget af stormfald. Derfor ser han frem til at høre hvad der kommer ud af Stormrådets udredning om anvendelse af radarbilleder fra satellitter. De kan se gennem skyer, så man meget hurtigt efter stormfaldet kan få opdaterede billeder som kan sammenlignes med billeder optaget før stormfaldet.

Privatskoves stormfald

Skoven har også spurgt flere aktører i privatskovbruget om deres vurdering af de to stormfald. Bodil ramte især det vestlige Jylland, og *Michael Gehlert*, Skovdyrkerforeningen Vestjylland, skriver:

”Vi har svært ved at være lige så eksakte som Naturstyrelsen med hensyn til mængderne; det er jo ikke vores (men ejernes) træ, og vi har oparbejdet og afsat det meste, men ikke det hele. Dertil kommer, at vi stadig har nedskåret flis til at ligge i et omfang, der er behæftet med usikkerhed svarende til en træskolængde.

Men med disse forbehold er stormfaldet også denne gang ’lidt større end forventet’ – men det er det nu næsten altid! Vi har nok ikke undervurderet så meget som Naturstyrelsen, men jeg vil ikke blive overrasket, hvis fintællingen viser 15-20% mere på vedmassesiden – bl. a. på grund af omfanget af spredt fald.

Stormfaldstaksation er en vanskelig øvelse, hvor situationen kræver konkrete meldinger på et meget ufuldstændigt grundlag. Jeg synes derfor ikke der er grund til at kritisere Naturstyrelsen som skovforvalter for deres fejlskøn.”

Det er generelt svært at gøre stormfald op i dagene efter stormfaldet, fordi mange veje er blokerede.

Allan i oktober ramte det sydligste Jylland, og skovrider *Paul Lillelund* fra Skovdyrkerne Syd skriver:

”Vi vurderer at vi rammer en kende over (10 – 20% - dvs omkring 50.000 kfm uden hensyn til efterfølgende billetræer, tørre kanter mm) de skøn vi gav i ugerne efter Allan. De eksakte cifre har vi, som Michael Gehlert skriver, heller ikke.

Generelt er oparbejdning af træet gået over al forventning.”

Torben Hjøllund Mortensen, Hede-Danmark region Midt- og Vestjylland, skriver efter samråd med kolleger i forskellige dele af landet:

”Vores første opgørelser har stemt meget godt overens med virkeligheden. Vores lokale skovfogeder var hurtigt rundt i de berørte skove og fik en konkret vurdering af stormfaldsarealerne.

Disse registreringer blev sammenholdt med skovejernes egne observationer, kombineret med meldinger fra jagtkonsortier og andre brugere – hvilket har givet et ganske retvisende overblik.

Vi har ikke efterfølgende set nogen værdi i at adskille stormfaldsmængderne i spredt fald og fladefald. Ligeledes indgår der også afretning af rande og tvungne hugstfølgeskovninger i de oparbejdede

Omfang af stormfald pr. 1.april 2015

I alt: 682.000m3, heraf 87% på 6 enheder og 60% på Vestjylland og Sønderjylland

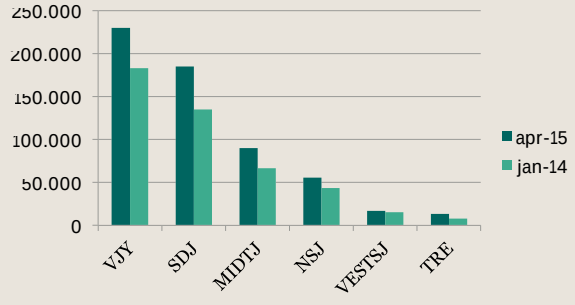

Stormfaldsevalueringsmøde den 6.maj 2015, Vingstedcentret. Ole Livbjerg Klitgaard 6.maj 2015 SIDE 1

Stormfald udtrykt i m³ på de hårdest ramte enheder i statsskovene: Vestjylland, Sønderjylland, Midtjylland, Nordsjælland, Vestsjælland og Trekantsområdet. Mørkegrøn viser de nye, reviderede tal, lysegrøn viser tallene fra januar 2014.

Hvor hårdt ramt er enhederne?

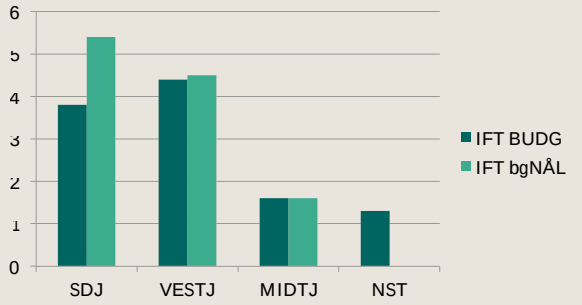

Stormfaldsevalueringsmøde den 6.maj 2015, Vingstedcentret. Ole Livbjerg Klitgaard 6.maj 2015 SIDE 2

Stormfald udtrykt i antal årshugster på de hårdest ramte enheder i statsskovene. Årshugsten er her regnet som den hugst enheden skulle gennemføre i forhold til driftsplanens planhugst og opgjort dels ud fra det samlede hugstbudget hhv. budget for nåletræhugst.

mængder, så man kan alligevel ikke skelne præcist hvad der er hvad. Som sagt ser vi heller ikke den store værdi i at forsøge.

Vi er meget enige i at det spredte stormfald har udgjort en forholdsmæssig større andel end ved tidligere stormfald.

Fremadrettet arbejder vi på at kunne lave endnu bedre tidlige skøn ud fra luftfoto optaget til formålet.

Jeg har således ingen ændringer af vores tidligere opgørelser af stormfaldet."

Opskrivning af stormfald

Efter disse meldinger kan det konstateres at statsskovene har opskrevet mængderne fra januar 2014 i deres skove med 28%.

Meldingerne er mere varierede fra den private sektor. Skoven vælger at opskrive stormfaldet i privatskovene med 10%.

Herefter bliver de reviderede tal som vist i tabel 1. Det samlede stormfald i Allan og Bodil under ét bliver dermed 1.865.000 m3. Den tidligere opgørelse i Skoven 2/14 lød på 1.606.000 m^3. Stormfaldet er dermed opskrevet med 16%

sf

Oparbejdning i statsskovene

Ole Klitgård fortæller også om hvordan man har håndteret oparbejdningen af stormfaldet i statsskovene:

"Omkring 2/3 af stormfaldet blev oparbejdet med entreprenører og 1/3 med egne maskiner. Afsætningen er forløbet godt fra starten og sortimentsudfaldet er godt, men den varme og tørre sommer 2014 viste hurtigt et forringet sortimentsudfald i det oparbejdede stormfaldstræ, og dette kvalitetsfald er fortsat frem til nu.

Uanset dette er bruttoværdien af stormfaldstræet omkring ¼ milliard kroner. Det er klart at det er store værdier, der skal håndteres efter to sådanne store storme.

Selv om der er oparbejdet store mængder træ, så har statsskovene taget meget hensyn til biodiversiteten. Det betyder at en del træ – ikke mindst løvtræ – er blevet liggende til henfald. Det er en af årsagerne til at enhederne har skønnet, at løvtræandelen af stormfaldet kun er 1.8 %. På nåletræ arealerne er af samme grunde efterladt mange knækkede stabbe.

Der er registreret nøjagtigt 1.447 ha fladefald. Heraf tilplantes ca. 1.175 hektar, små 183 hektar forynges naturligt, og små hundrede hektar overgår til lysåben natur.*)

Tilplantningen på fladerne bliver meget forskellig fra den nuværende træart, hvor 75% var picea-arter. Der plantes eg, bøg, andet løvtræ på betydelige arealer, og nåletræ bliver i de nye flader domineret af lærk, skovfyr og douglasgran. Fordelingen afhænger af det enkelte skovområdes klima og jordbundsforhold."

*) Naturstyrelsen skriver på hjemmesiden: "i alt væltede stormene et område svarende til 2500 hektar skov".

Ole Klitgård oplyser at det er gjort for at "indregne" huller fra spredt fald. Dette er alene en illustration og er ikke sandt opgjort – det samme gælder antallet af fældede træer. Derfor anvender Ole Klitgård ikke disse tal i en skovbrugsfaglig sammenhæng.

Behandling af ansøgninger om tilskud til tilplantning

Udover oplysninger om opgørelse af stormfaldet modtog redaktionen også nogle kommentarer om administration af tilskudsordningen til genplantning efter stormfald.

Michael Gehlert skriver 18. maj:
Der er grund til at kritisere både Stormrådet og Naturstyrelsen for deres håbløse administration af ordningen:

- Netop med afsæt i usikkerheden om opgørelsen af stormfaldet er det absurd, at Naturstyrelsen bruger månedsvis på at tænke sig om og udsende vejledninger, der efterfølgende drages i tvivl og forsinker processen yderligere, hænge i bremsen med hensyn til luftfoto … hvorefter vi får 2 måneder til at lave arbejdet … og hvis vi ud over 100 sager rammer 0,2 ha forkert er det tabt tur, strafporto og rap over nallerne og hvad har vi.
- Naturstyrelsen har haft sagerne siden 1. februar – jeg tror ikke vi har fået et eneste tilsagn endnu (!!) … selv om 2/3 af stormfaldet allerede er tilplantet. Det er en hån mod os og ejerne at man sidder i et verdensfjernt bureaukrati og administrerer som om det hele er noget vi leger.

Paul Lillelund skriver:
Til orientering har vi i dag fået de første tre tilsagn…….og de har været meget længe undervejs! Det er helt forrykt, og jeg er 100% enig med Michael Gehlert i at sagsbehandlingstiden, bureaukrati mv er som at skyde gråspurve med meget store kanoner!

Lige præcis det træge bureaukrati er medvirkende til at rigtig mange skovejere der ligger i niveau op til ca 3 - 5 ha ikke benytter sig af tilskudsmulighederne. Det koster ganske enkelt for meget at administrere, ventetid = usikkerhed mv.

Stormrådets forskellige meldinger om, hvilke arealer der kan tages med, og hvilke der ikke kan, skal ligge klart fra dag ét i sådan en katastrofe-situation. Der må ikke herske tvivl om hvilke arealer der kan accepteres og hvilke der ikke kan… og der må slet ikke komme kontrameldinger senere i processen! = mistillid!

Torben Hjøllund Mortensen skriver:
HedeDanmark har stor forståelse for den frustration som den meget lange sagsbehandlingstid giver. At der skal gå halvandet år fra stormfaldet til Styrelsen udsender de første tilsagn er alt for lang tid.

Det skaber både irritation og usikkerhed hos skovejerne, såvel som ulemper i forbindelse med gentilplantningen i form af øget ukrudtstryk m.m.

Fælder indeholder kunstige feromoner der svarer til de duftstoffer som hunnerne udsender. Hannerne lokkes hen til fælderne og opsamles i den hvide beholder. Ved at tælle antallet af biller i fælderne kan man få indtryk af hvor mange biller der er ude at sværme.

Typografsituationen

31. maj 2015

Af Hans Peter Ravn, IGN*)

Indtil slutningen af maj har der været meget begrænset sværmning af typografer. Udtransport af angrebne træer må vente.

Typografernes flyvning følges af Naturstyrelsen ved hjælp af fangsten i feromonfælder på tre lokaliteter i Sønderjylland, Midtjylland og Nordsjælland. På hver lokalitet er opstillet tre fælder, som tilses ugentligt.

Dette sker i første række for at finde ud af, hvornår forårssværmningen har fundet sted, og man kan begynde at udtransportere angrebne effekter.

Figuren viser, at selv om fangsten var stigende i en del af maj, ligger den endnu meget lavt på et gennemsnit på 50 typografer per fælde per uge. Under hovedsværmningen er der tidligere registreret 5-10.000 biller eller mere i én fælde på en uge.

Den ringe flyveaktivitet hænger sammen med det usædvanligt kølige og blæsende forår. Vi skal have 18-20 grader og vind under 2 m/s før typograferne flyver.

DMI's vejrudsigt pr. 31.5 viser, at der i uge 23 og 24 kan blive temperaturer på 20-25 grader, mens uge 25 er noget usikker. Der er altså mulighed for at starten og midten af juni vil tilbyde det rette flyvevejr. Dette har jo desværre den praktiske konsekvens, at udtransport af angrebne træer må udskydes en del endnu.

Og alligevel er det endnu for tidligt at håbe på, at forårssværmningen bliver forsinket så meget, at der kun forekommer én flyvning i år – som vi så det efter stormfaldet i 2005. Det vil fuldstændigt afhænge af, hvorledes vejret udvikler sig i juni og juli.

Det er dog positivt at høre, fra alle lokaliteter, at fangtræer med feromon er blevet påfløjet af de få biller, der har været på vingerne – og kun fangtræet. Billerne dér

*) Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Sektion for Skov, Natur og Biomasse på Københavns Universitet. Hans Peter Ravn: hpr@ign.ku.dk – tlf. 40431863

vil jo så med deres naturlige feromonproduktion være med til at øge tiltrækningen, når resten af de overvintrende biller skal finde et yngletræ.

Lad valserne mase larverne

Jeg har fra en privat skovejer fået spørgsmålet, hvad man gør, hvis man har lokaliseret de angrebne træer, men ikke har mulighed for at transportere disse bort inden sommerferien.

Det vil selvfølgelig afhænge af omfanget af angrebne træer og omfang og værdi af de træer, der er i risiko for at blive angrebet efterfølgende. Men vi nåede frem til, at man kan skove de angrebne træer på et tidspunkt, efter at angrebet er veletableret – dvs. alle æg er lagt, og der forekommer æg larver og pupper. Derpå kan man lade skovningsmaskinernes trykvalser bearbejde barken så hårdhændet som muligt, og så kan man forvente, at en meget stor del af ynglen vil gå til på grund af udtørring som følge af barkbeskadigelsen.

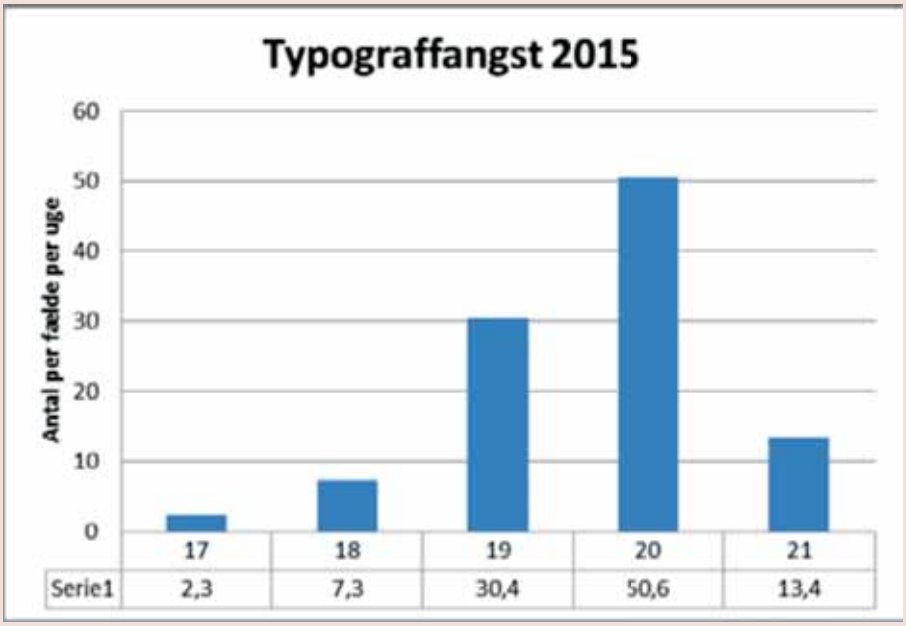

Fangster af typografer i feromonfælder fra midten af april til slutningen af maj.

Jo tættere man kommer på en afbarkning jo mere effektivt. Barkspadernes tid er dog nok forbi. Hvis der er logistik til det, er den anbefalede fremgangsmåde ellers at udtransportere og oparbejde træet inden den ny generation er klar til udflyvning.

Vi følger fortsat situationen og vender tilbage, når der er nyt.

AHWI

AHWI GRENKNUSERE og RODFRÆSERE

Effektive – også i juletræskulturer

Grenknuser type FM500-2000

- Knusning af skrottræer i spor
- Knusning af enkelte rækker
- Knusning af stubbe i kørespor
- Knusning af hele stykker

Rodfræser type RFL700-2000

- Effektiv ved omlægning til ny kultur eller tilbage til landbrugsjord
- Sønderdeler stubbe op til 30 cm i én arbejdsgang
- Arbejdsdybde op til 30 cm i én arbejdsgang

Begge maskiner fås i forskellige arbejdsbredder og størrelser, og til traktorer med en ydelse fra ca. 100 HK op til 400 HK.

For nærmere oplysninger kontakt:

Wirtgen A/S · Taulov Kirkevej 28 · 7000 Fredericia
Tlf. 75 56 33 22 · Fax 75 56 46 33 · e-mail: wirtgen@wirtgen.dk

Ædelgranbarkbillen

ved udgangen af maj 2015

Af Hans Peter Ravn, IGN, Sektion for Skov, Natur og Biomasse, Københavns Universitet

Angreb ser ud til at være aftaget i forhold til sidste år. Det anbefales stadig at fjerne angrebne træer når billerne har etableret sig med æg og larver.

På baggrund af iagttagelser i Skibelund Plantage (nordmannsgran), ved Kolding og Fromsseiers Plantage (nobilis) d. 28. og 29. maj, kan der konkluderes følgende vedrørende situationen for ædelgranbarkbillen:

Alle overvintringssteder er nu forladt.

På hovedstammerne ses mange indboringsforsøg, ikke alle vellykkede. Der blev fundet levende biller både på sidegrene og i hovedstammerne på såvel stående træer som

På de stammer, der havde vellykkede etableringer af ædelgranbarkbiller kunne man se flere arter af snyltefluer på udkik efter værtsbiller.

Selv om der ses mange harpiksdråber efter indboringsforsøg, er det ikke alle indboringer der er lykkedes.

Nyetablerede parringskamre og begyndende larvegange på sidegrenene.

Brunt smuld uden på stammerne indikerer barkbillernes aktivitet under barken.

Og under barken kan iagttages parringskamre og begyndende larvegange.

fældede træer og I afklip på skovbunden.

Det kolde forår har forsinket flyvning, etablering og udvikling. Nye indboringer forekommer endnu kun med meget korte eller ingen larvegange.

Der er kun få angrebne træer, som viser symptomer på nuværende tidspunkt. Stammer med veletablerede indboringer kan identificeres på baggrund af tæt tilstedeværelse af voksne parasitoider (snyltefluer), der vandrer rundt uden på stammerne.

Det ser absolut ud til, at angrebsomfanget er aftaget i forhold til sidste og forrige år.

Anbefaling

På baggrund af det kolde forår og den tilbagegang, der generelt er set i tætheden af angrbene af ædelgranbarkbille kan der tillades en vis optimisme.

Det må dog stadig anbefales at fjerne angrebne træer og destruere disse, når man har konstateret, at angrebet og etableringen er lykkedes.

Tjek for en sikkerheds skyld, at larvegangene er under udvikling. Så har de voksne nemlig lagt æggene og vil ikke blot anlægge gange et andet sted, hvis man fælder træerne.

MRSKOVSERVICE
Professionelt skovbrug

- Køb af træ på rod (nål og løv)
- Skovfoged rådgivning til hjælp med tilskud.
- Maskinskovning
- Udkørsel
- Manuel skovning.
- Plantning
- Salg af kvalitets planter
- Gode råtræ priser
- Kvalitet er en selvfølge

MR Skovservice ApS • Ny Allégade 1 • 6100 Haderslev •
Tlf.: 20 28 67 48 • Kontor 30 22 22 54

Vi køber PEFC certificeret rundtræ til vor produktion af spånplader.

Yderligere oplysning ved henvendelse til vort skovkontor tlf. 89 74 74 38

NOVOPAN
NOVOPAN TRÆINDUSTRI A-S

www.novopan.dk
novopan@novopan.dk
Pindstrup . 8550 Ryomgård

Er dansk vildtkødproduktion miljømæssigt bæredygtig?

Af dr.agro. Henrik Saxe *)

Konsekvenserne for miljøet af jagt og dansk produktion af vildtkød er ikke tidligere undersøgt. En ny undersøgelse afviser at vildtkød nødvendigvis er mere bæredygtigt end kød fra husdyr.

Produktion af ande- og fasankød er hhv. 19 og 61 gange så miljøbelastende som kylling. Kød fra vildsvin er dobbelt så belastende som svinekød. Produktion af hjortekød kan være lige så belastende som oksekød, eller noget mindre, afhængig af det anvendte skøn for oksekøds belastning.

Miljøbelastningen fra vildtkød skyldes de vilde dyrs indtag af føde fra dyrkede marker eller udlagt vildtfoder, samt kørsel forbundet med jægere og jagt.

Der kan dog fortsat være gode grunde til at foretrække vildtkød – sundhed, smag eller dyrevelfærd.

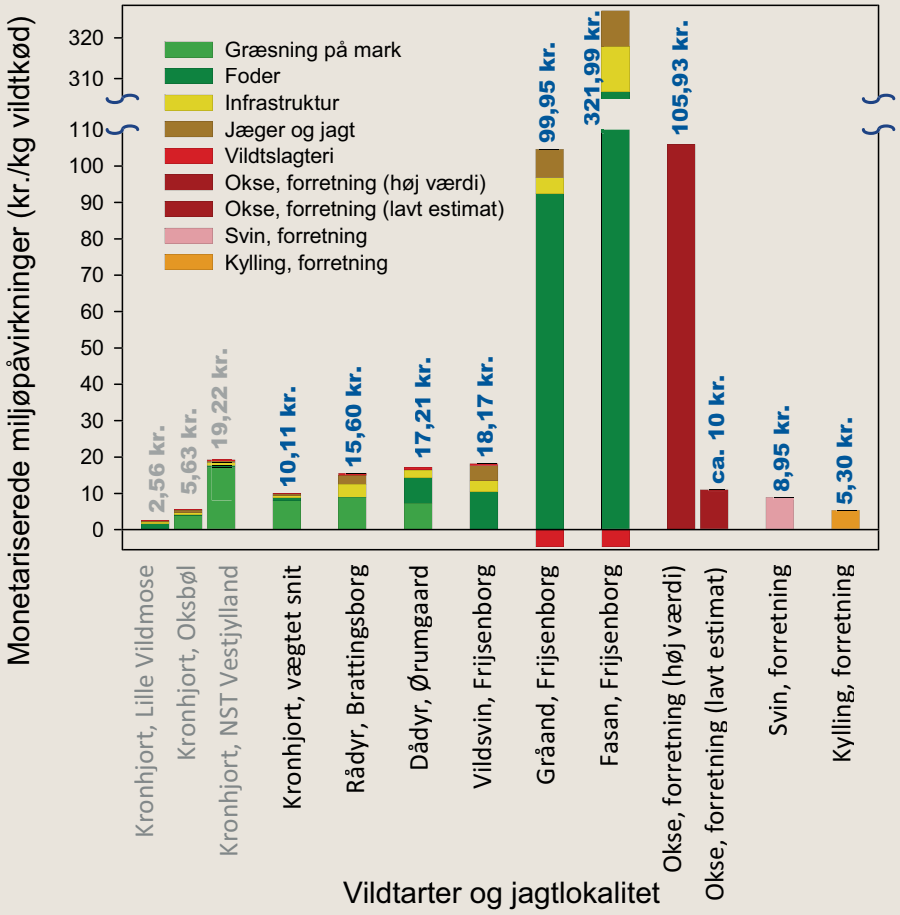

Figur 1. Miljøbelastning af vildtkød og kød fra husdyr. Hvis vi ser på de samlede miljøkonsekvenser af kommerciel kødproduktion, så er rangfølgen helt klar: Fasankød > andekød ≈ oksekød (høj værdi) > vildsvinekød > hjortekød ≈ oksekød (lav værdi) > svinekød > kyllingekød.

I Ny Nordisk Hverdagsmad anbefales danskerne at reducere deres kødindtag med 35 %. Det anbefales at 4 % af kødet er vildtkød, der anses for at være sundere, smage bedre og være mere bæredygtigt end kød fra konventionelle husdyr.

I dag er det kun 0,8 % af danskernes kød, der er vildtkød. Forbruget er meget ulige fordelt; jægerne spiser hovedparten.

Forfatteren har ved hjælp af livscyklusvurdering undersøgt den miljømæssige bæredygtighed af kød fra krondyr, rådyr og dådyr (i forhold til oksekød), vildsvin (i forhold til svinekød), samt gråand og fasan (i forhold til kylling). Kødet er produceret i 2010/11 på Klosterhedens Vildtslagteri, der er et af Danmarks to største vildtslagterier, og undersøgelsen er støttet af 15. Juni Fonden og Nordea Fonden.

Livscyklusvurdering

Vildtet, der indgår i denne undersøgelse, er nedlagt på flere af Natursty-

relsens arealer i Vestjylland, i Lille Vildmoses naturområder, samt ved en række vestdanske herregårde.

De miljømæssige konsekvenser af jagten kunne tilskrives en lang række aktiviteter og ressourcer opgjort ved livscyklusvurdering ('fra jord til bord'). I alt 15 miljøpåvirkninger indgår i analyserne, herunder klimaændringer, arealforbrug, og luftforurening.

Samtlige miljøpåvirkninger opsummeres i en fælles enhed – kroner og øre.

Teknisk set er der tale om en *monetarisering af miljømæssige eksternaliteter*, dvs. miljøforhold forbundet med jagt som (endnu) ikke indregnes i prisen for kødet. For bedre overskuelighed er de forskellige miljøbelastninger opdelt i fire grupper: (1) foder samt fouragering på bondens mark, (2) infrastruktur, (3) jagt og jæger, samt (4) slagteri.

Kød fra fasan og and belaster miljøet meget mere end kød fra kylling.

Er vildtkød mindre miljøbelastende?

Påstanden, at vildtkød er mindre miljøbelastende end kød fra husdyr, er besnærende. Vi forestiller os, at fx hjortevildtet går frit omkring i naturen og spiser det de finder der, mens traditionelle husdyr typisk indebærer opstaldning, foder og dyrelæge. Så simpel er virkeligheden dog langt fra.

Produktion af vildsvinekød viste sig at være mere end dobbelt så miljøbelastende (18,17 kr./kg) som svinekød (8,95 kr./kg).

Produktion af andekød er 19 gange så miljøbelastende (99,95 kr./kg), og fasankød 61 gange (321,99 kr./kg) så miljøbelastende som kylling (5,30 kr./kg) [se Figur 1].

Hvis vi ser på klimaændringer målt som udledning af CO_2-ækvivialenter 1), så er vildsvinekød (10,2 kg $CO_{2\text{-ækv}}$/kg kød) 3 gange så belastende som svinekød (3,3 kg $CO_{2\text{-ækv}}$/kg kød). Og and og fasan er hhv. 11 og 47 gange så belastende som kylling [se boks 1].

På den anden side belaster produktionen af hjortekød *'tilsyneladende'* miljøet mindre end produktionen af oksekød. Kronhjort belaster i gennemsnit miljøet med kun 10 % af oksekød, rådyr med 15 % og dådyr med 16 % af oksekød [Figur 1].

Belastningen varierer dog med den undersøgte population og deres levevilkår. Kød fra krondyr i Lille Vildmose belaster *'tilsyneladende'* miljøet med kun 2 % af oksekøds miljøbelastning, mens tallene for Oksbøl og Ulfborg/Klosterheden er henholdsvis 5 % og 18 % [Figur 1].

Ulfborg/Klosterheden leverede i sæsonen 2010/11 240 krondyr til slagteriet, de to andre naturarealer 180 krondyr hver. Målt som CO_2-ækvivalenter er krondyr, rådyr og dådyr tilsyneladende hhv. 62 %, 23 % og 76 % så klimabelastende som oksekød [se boks 1].

Men oksekød tegner sig da også for den højeste *samlede miljøbelastning* af alle kødtyper. Det gælder især når vi som i denne rapport *anvender de højeste tal for oksekøds belastning*; 12 gange højere end svinekød og for *klimabelastning* 14 gange højere.

Fra et miljømæssigt synspunkt kan det derfor overvejes at spise hjortekød frem for bøf. Miljøhensyn taler også for svinekød frem for vildsvin, og i høj grad for kylling frem for gråand eller fasan.

Dog bør svinekød, eller endnu bedre kylling, af miljø- og klimamæssige hensyn foretrækkes fremfor både bøf, vildsvin og hjortekød.

Men der bør sættes et lille spørgsmålstegn ved om hjortekød i virkeligheden er bedre end bøf, da det afhænger af hvilke tal, der anvendes for bøfkøds miljøbelastning. Derfor er der ovenfor anvendt betegnelsen 'tilsyneladende' om hjortekøds miljøbelastning sammenlignet med oksekød.

Et helt nyt studie viser nemlig en stor spredning i oksekøds belastning af miljøet. De spænder helt fra 10 kg $CO_{2\text{-ækv}}$ til omkring 50 kg $CO_{2\text{-ækv}}$ forbundet med produktion af 1 kg oksekød. Hvis vi i nærværende undersøgelse havde brugt tal fra den lave ende af denne skala frem for tal fra den høje ende, så er oksekød tilsyneladende *mere* klimavenligt end hjortekød.

Så ud fra den foreliggende undersøgelse kan det altså *ikke* konkluderes, at vildtkød er mindre miljøbelastende end kød fra husdyr. For vildsvin, and og fasan: tværtimod.

Hvorfor er vildtkød miljøbelastende?

En af årsagerne til dette resultat er at der viste sig at være en overraskende stor mængde af kørsel forbundet med jægere og jagt. Der blev således beregnet en samlet kørsel på ca. 238.000 km i 2010/11 forbundet med jagt på og nedlæggelse af 180 krondyr i Oksbøl anvendt til kommerciel krondyrsteak fra Klosterhedens Vildt.

Den største miljøpåvirkning i hele vildtkødproduktionen skyldtes ikke engang kørsel, men dyrenes fødeindtag. Oplysningerne om fødeindtag hviler dog på et relativt spinkelt datagrundlag, da der endnu ikke findes tilstrækkeligt gode data for, hvor meget foder dyrene tager fra bondens mark, og hvor meget de ødelægger ved nedtrampning og forstyrrelse af afgrødernes vækst og udvikling.

Såvel udbringning af foder, anlagte vildtagre og fouragering på bondens mark er medregnet i denne rapport med de i dag bedst tilgængelige data. For rådyrkød er miljøbelastning forbundet med fødeindtaget 60 % af rådyrkødets samlede miljøbelastning; for fasankød er det 95 %.

Kød fra hjortevildt belaster miljøet på linje med eller lidt mere end oksekød, afhængigt af hvordan man beregner oksekøds miljøbelastning.

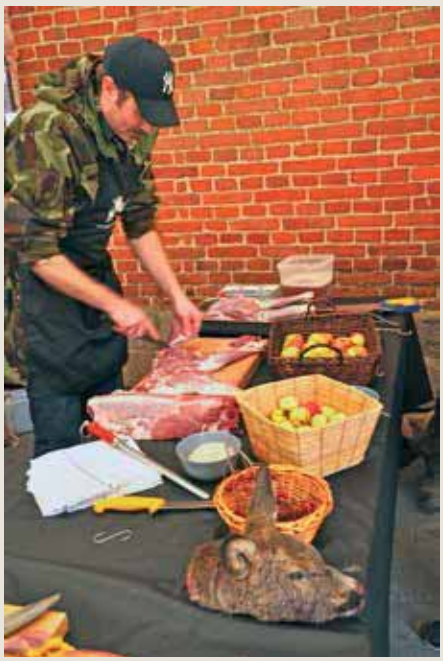

Kød fra vildsvin belaster miljøet mere end kød fra tamsvin.

Det skal også nævnes, at man ikke kan regne med, at vildtkød altid er fri for antibiotika, coccidiostater og tungmetaller. Miljøbelastning forbundet med disse er ikke medregnet i beregningerne, hverken for vildtkød eller for husdyr.

Skal danskerne spise mere vildtkød?

Klimabelastningen af dansk produceret vildtkød er beskrevet i boks 1, mens den samlede (monetariserede) miljøbelastning er angivet i Figur 1.

Konklusionen er *NEJ*, vi skal *ikke* skal spise mere vildtkød af miljømæssige årsager. MEN vi bør måske spise vildtkød af hensyn til smag, sundhed og dyrevelfærd.

Et liv i mere eller mindre vild natur må formodes at være bedre end et liv i fangenskab. Som den gamle jæger på en stor dansk herregård sagde til forfatteren: *'Hvis du synes det er synd for fasanerne, at de bliver opdrættet blot for at blive skudt ved en herregårdsjagt, så skal du se hvordan vores kyllinger bliver opdrættet. De ser end ikke dagens lys, mens fasankyllingerne efter udsætning får et frit liv i skoven, hvor en del endog overlever ét eller flere år under naturlige vilkår'.*

Men selvom dyrevelfærd og smag kan få mange danskere til at foretrække vildtkød, så er der - trods et vildtudbytte på 2,6 millioner dyr om året - ikke nok dansk vildtkød til at dække mere end en fjerdedel af den mængde, der anbefales af Ny Nordisk Hverdagsmad.

Mulighederne for at øge dansk vildtkødproduktion er begrænsede af hensyn til balancen i de naturlige økosystemer. Dertil kommer, at jægerne tager langt hovedparten af det de skyder med hjem til egen fryser.

Er jagt til egen fryser miljørigtig?

Nej, end ikke her er svaret bekræftende. For selvom undersøgelsen havde fokus på kommercielt tilgængeligt kød fra Klosterhedens Vildt slagteri, så er det kød den private jæger tager med hjem belastet af en række af de samme faktorer.

Den væsentligste miljøpåvirkning (foder og fouragering på bondens mark) er nemlig den samme for alt vildt som skydes. Desuden er udbyttet ved små private jagter typisk langt mindre end ved større organiserede jagter.

Hvor sikre er resultaterne?

Hjortenes fødesøgning på bondens mark forstyrrer væksten, og de kan fortære dele af udbyttet. Dette udgør tilsammen – afhængig af lokalitet – det største bidrag til miljøbelastningen af hjortekød. Det er samtidig den vanskeligste størrelse at beregne, og dermed den største usikkerhed på resultaterne. Men de bedst tilgængelige data er anvendt.

Bønderne er i nogle tilfælde også jægere, og de vælger nogle gange at tiltrække vildt ved at udlægge foder. Dette er ikke medregnet, da der ikke findes data.

Et andet spørgsmål er, om undersøgelsens resultater er repræsentative for den samlede mængde vildtkødproduktion i Danmark?

Klosterhedens Vildt i Vestjylland forsyner danske butikker og restauranter med 65 % af alt dansk kronvildtkød, 70 % af dansk vildsvinekød, 20 % af dansk rådyrkød, 50 % af danske gråænder og 10 % af danske fasaner.

Kivan Food A/S i Næstved forsyner danske butikker og restauranter med hovedparten af resten af det danske vildtkød (især fugle), mens småproducenter – hvis andel er stigende – står for resten. Så hvad angår kommercielt tilgængelige dansk vildtkød, så er denne undersøgelse særdeles repræsentativ.

Hvad angår det samlede jagtudbytte i Danmark, så er undersøgelsen mindre repræsentativ. Klosterhedens Vildt leverer hovedparten af alt dansk vildsvinekød, 10 % af alt dansk krondyrkød, 2 % af dansk dådyrkød, men langt under 1 % af dansk rådyrkød, gråænder og fasaner, hvor næsten alt tages privat. Undersøgelsen er således mindre repræsentativ for vildtkød taget til egen fryser.

Men som nævnt forventes at der er ringe forskel i miljøbelastning af kommercielt vildtkød og det som

Vildtkød er værd at spise for sundhed, smag eller dyrevelfærd – men ikke bæredygtighed.

hentes til egen fryser. Derfor er den overordnede konklusion, at der ikke er en garanteret miljømæssig besparelse ved at vælge vildtkød fremfor kød fra husdyr – og for fuglenes vedkommende: i udpræget grad tværtimod.

Tak

Forfatteren takker 15 Juni Fonden og Nordea Fonden for økonomisk støtte.

Desuden tak for råd, vejledning og data til direktør Charlotte Reenberg fra Klosterhedens Vildt, samt flere branchefolk og kolleger end der er mulighed for at nævne ved navn.

Fotos

Billedet af rådyr er fra Henrik Saxe.

*) Director of the Global Decision Support Initiative, Danmarks Tekniske Universitet, Institut for Systemer, Produktion og Ledelse

1) CO_2 ækvivalenter ($CO_{2\text{-ækv}}$) inkluderer kuldioxid, metan (der er 21 gange så effektiv en drivhusgas som kuldioxid), og alle andre menneskeforårsagede drivhusgasser.

Er jagt nødvendig?

Hvis vildtet ikke bliver dræbt af jægere, tages de enten af rovdyr, eller populationen vokser over økosystemets bæreevne, eller de migrerer.

Af alle pattedyr og fugle som yngler og trives i Danmark, så klarer de arter, som ikke jages, sig udmærket uden populationsregulering i form af jagt. Så jagt er næppe nødvendig for vildtbestandenes vedligeholdelse eller balancen i de naturlige økosystemer.

Boks 1. Klimabelastningen af vildtkød og kød fra husdyr

Svin er bedre for klimabelastningen end vildsvin, og kylling bedre end gråand og ikke mindst bedre end fasan.

Hjortekød er bedre end oksekød ved anvendelse af tal fra den høje ende af skalaen (10-50 kg $CO_{2\text{-ækv}}$/kg vildtkød) for oksekøds klimabelastning. Med tal fra den lave ende af skalaen, er hjortekød ikke mere klimarigtigt end oksekød.

Under alle omstændigheder er kød fra kommercielt produceret svin og kylling at foretrække frem for alle andre af de undersøgte kødtyper, hvis man som forbruger ønsker at begrænse klimabelastningen mest muligt.

Kød udgør mellem halvdelen og to tredjedele af madens klimabelastning for en typisk dansker. Den mad, som danskerne spiser, belaster klimaet med omkring en tredjedel af samfundets samlede klimabelastning. Valget (eller fravalget) af kød er altså helt afgørende for fremtidens globale klima.

Art og jagtlokalitet	Global opvarmning (kg $CO_{2\text{-ækv}}$/kg vildtkød)
Kronhjort, Lille Vildmose	11,3
Kronhjort, Oksbøl	24,4
Kronhjort, NST V. Jylland	44,8
Kronhjort, vægtet snit	28,6
Rådyr, Samsø	10,5
Dådyr, Ørumgaard	34,9
Vildsvin, Frijsenborg	10,2
Gråand, Frijsenborg	9,8
Fasan, Frijsenborg	145
Okse (forretning)	45,9
Svin (forretning)	3,3
Kylling (forretning)	3,1

BRDR. HØJRUP A/S
Skoventreprenører

- Køb af træ på roden
- Maskinskovning
- Udkørsel af træ
- Maskinplantning
- Reolpløjning
- Oprilning/grubning
- Rydning af stød og kvas
- Rodfræsning
- Knusning
- Fældebunkelægning
- Flishugning
- Hegnsklipning

20 73 71 73 / 22 25 50 21 / Fax 76 80 14 00
brdr.hojrup@mail.tele.dk . www.brdrhojrup.dk

25 år med mobilsavværker

WB2000 - en ny og meget kraftigt konstrueret sav med en bred klinge.

SLP2 – en hel produktionslinje mere flere save og transportanlæg.

Wood-Mizer fra USA har nu solgt mobilsavværker i Europa i 25 år.

Det markeres med flere nye modeller og forbedring af eksisterende. Og en konkurrence om det bedste projekt lavet med træ fra eget savværk.

Wood-Mizer er grundlagt i USA i 1982. Målet var at lave mobile eller små stationære båndsave som gjorde det muligt for enhver at opskære deres eget råtræ til en overkommelig pris.

For 25 år siden blev der etableret et europæisk kontor i Polen. Det markeres med en række nyheder samt en konkurrence om de bedste projekter med træ fra mobilsavværker – se boksen.

WB2000 – den første med bred klinge

WB2000 blev vist i en prototype i maj. Den er større og kraftigere end nogen tidligere Wood-Mizer sav og kan håndtere stokke op til 6 tons.

Elektronik og et hævet operatørsæde gør det muligt for én operatør at styre anlægget og samtidig bevare overblikket over opskæring og hydraulisk håndtering af stokke. En 19 cm berøringsfølsom skærm viser indstillinger, dimensioner på plankerne samt tekniske data om savklingen.

SLP2 – mere automation

SLP2 er en halvautomatisk produktionslinje som også kun findes som prototype. Den omfatter tre save og transportudstyr, så plankerne er færdigskårne i ét gennemløb. Operatøren kan overskue hele anlægget fra ét sted hvor alt kontroludstyr er inden for rækkevidde.

Den høje grad af automatisering giver højere udbytte og lavere omkostninger, og den kræver kun 2-3 mand til betjening. Den er egnet til mindre og mellemstore stammer op til 40 cm diameter.

SLP2 kan sættes op på flere måder afhængig af ønskede produkter og budget.

Bredt sortiment

Wood-Mizer har i dag et bredt sortiment af save. LT10 og LT15 er fleksible og relativt billige save, henvendt til mindre håndværkere.

LT20b er rettet mod middelstore tømrervirksomheder og har mere elektronik. Den er især populær i mange lande i Afrika og Asien. Den kan leveres med flere former for betjening – operatøren kan håndtere stokkene manuelt, han kan gå ved siden af maskinen, eller anvende fjernbetjening.

LT40 og LT70 er de største med hydrauliske systemer til at håndtere stokkene og med kraftigere motorer.

Historien

Wood-Mizers historie begyndte som nævnt i 1982 i en garage i Indiana med navnene Donald Laskowski og Daniel Tekulve. Deres første sav hed LT30 – LT er forbogstaverne i deres efternavne – og den blev patenteret i 1984. Kort efter kom den lidt større LT40.

De lavede en fabrik i Indianapolis, og i løbet af de første fem år blev der lavet 2.500 savværker. De havde fundet et godt koncept – billige savværker der kunne opskære træ i en kvalitet som normalt er forbundet med dyrere værker.

Der blev efterspurgt save med højere produktivitet, og i 1997 lancerede man Super serien. Kort efter kom en mindre mobilsav – LT15.

I mellemtiden var de etableret i Europa ved lidt af en tilfældighed. I 1987 havde en orkan væltet træer i en række lande i Europa. Det væltede ind med ordrer, og det viste at der var et marked for små båndsavværker.

Da salget fortsat steg gennem 1989 og 1990 besluttede man at lave et europæisk kontor. På initiativ fra en polsk entreprenør endte det med at kontoret blev etableret i Polen. (En anden årsag kunne være at

LT10 – den mindste sav især til mindre håndværkere.

LT20 er relativt ny og kan sættes op på mange måder.

LT70 er et halvindustrielt savværk som både kan bruges som mobilværk og i permanent opstilling.

I 2014 blev der indviet en ny stor produktionshal og kontor på 4.200 m² i Polen.

stifterne havde rødder i Polen).

I starten indførte man færdigsamlede savværker fra USA, men snart skete der en produktion i Polen, og i 1995 åbnede et egentligt produktionsanlæg med ingeniører og designere. De lavede helt nye og europæisk udviklede produkter som AC elektrisk båndsavværk og CBN som er et semi-industrielt slibeværktøj, samt den meget anvendte mellemstørrelse mobilsav LT20.

I dag er der indført ISO 9001:2008 standarder i produktionen, og der er ansat 300. Der er for nylig opført to nye bygninger med i alt 4.200 m², og der er nu 300 ansatte.

Wood-Mizer har agenter i mere end 100 lande og datterselskaber i fire lande. Gennem mere end 30 år er der produceret over 60.000 savværker samt en masse tilbehør.

Wood-Mizer er overbevist om at der findes mindst ét mobilsavværk i ethvert land i verden. De skriver på hjemmesiden at der står save i ørkenlande og "selv på Grønland og i Island" – så kan man åbenbart ikke komme længere ud, set med amerikanske øjne.

Forretningsmodel

Wood-Mizers forretningsmodel er tydeligt præget af en blanding af polske og amerikanske traditioner.

De skriver på hjemmesiden:

"Wood-Mizer sigter på at blive et succesfuldt selskab baseret på Kristne Principper. Vores mission er at tilbyde innovative, økonomiske højkvalitetsprodukter baseret på opskæring med tynde båndsavklinger til anvendelse overalt i Verden.

For at opnå disse mål vil vi optræde etisk overfor vores kunder, beskytte vores miljø og opmuntre til kreativitet. Vi vil indføre arbejdsvilkår og selskabspolitikker som opbygger og styrker individualitet og som fremmer samarbejde, effektivitet og produktivitet på arbejdspladsen."

Læs mere på *www.woodmizer-europe.com*

sf

Eksempler på projekter der kan indgå i konkurrencen.

Konkurrence "Mit projekt"

Præmier til genstande lavet af træ fra mobilsav

Har du lavet en flot ting med træ som du har opskåret på dit egen mobilsavværk? Så er der mulighed for at vinde præmier i en konkurrence som Wood-Mizer udskriver i anledning af firmaets 25 års jubilæum i Europa.

Du kan indsende projekter i tre kategorier: Møbler, Bygninger og Andre projekter. I hver kategorier er der 3 præmier bestående af gavekort til køb af Wood-Mizer produkter til 700, 500 eller 300 euro. Alle prismodtagere får desuden et ur, en model af et savværk og en plaket i træ.

Hvis du har et godt projekt skal du udfylde en formular på *www.woodmizer-europe.com/contest* og indsende nogle billeder i rimeligt god opløsning. Hjemmesiden vil derfor også blive et katalog over de mange forskellige ting man kan lave med træ fra et mobilsavværk.

Præmierne i konkurrencen om det bedste projekt – udover gavekortet.

Fristen for indsendelse af projekter er 28. august. Dommerne vurderer projekterne i løbet af efteråret, og præmierne uddeles 20. november.

MTB-rytter væltet

Ledning tværs over sti

En mountainbikerytter var mandag d. 11. maj ude at cykle i Brunebjergskoven der ligger midt i Assens. Han var på vej ned ad Djævlebakken med omkring 40 km/time da han blev stoppet af en ledning der var spændt ud over cykelstien.

Han slap med et forstuvet kraveben og nogle knubs. Lokalpolitiet i Assens kaldte det "en fuldstændig vanvittig handling der er gået langt over stregen". Hvis et barn var kørt ind i ledningen kunne den have ramt halsen, og så havde det været livsfarligt.

Politiet vil nu undersøge ledningen for DNA spor. Gerningsmanden kan sigtes efter straffelovens paragraf 252 der handler om fare på andres liv og førlighed. Der en strafferamme på op til 8 års fængsel.

Og det er ikke første gang der har været konflikter i Assens. Lokale cykelryttere har oplevet vrede tilråb i skoven. Og den 21. april blev der opdaget snore på tværs af cykelstien, og der var nedgravet en skarp metalstav; disse ting blev dog fjernet inden der skete uheld.

- Både kommunen og politiet frygter det er ugennemtænkt modstand mod mountainbikes, siger miljø- og naturchef Anette Bæk. Hvis en MTB-cyklist kører ind i en næsten usynlig forhindring og vælter kan det være invaliderende og i værste fald livsfarligt.

Mountainbikestien er 4,5 km lang og ligger i et ret kuperet område med skov, åer og overdrev. Stien blev officielt indviet d. 2. maj og er afmærket med reflekspile og piktogrammer med 'MTB rute'. Skoven ejes af kommunen, som har anlagt stien i samarbejde med MTB Assens.

- Vi vil gerne at vores natur bliver brugt af mange og opfordrer til at der vises hensyn, siger Anette Bæk. Den nye rute er et forsøg på at give mountainbikere nogle spor hvor de kan have det lidt for sig selv – så de kører mindre hvor andre går tur.

Stop dem med en stålwire

Et par dage efter ulykken i Assens blev der igen opmærksomhed omkring mtb i skov:

"Cykelbøller på mountainbikes der ikke vil modtage en venlig henvendelse om at skrubbe ud af privatejede skove og lejede jagtarealer stopper man kun med en stålwire spændt ud mellem to solide træer på tværs af cykelsporet – selvfølgelig ikke i en højde hvor cyklisten kan komme alvorligt til skade, men i en halv til en meters penge over jorden."

Det havde "P. i Silkeborg" skrevet på en lukket facebook side som blev citeret af TV2 d. 14. maj. P. foreslog også at grave et hul på en halv meters dybde og camouflere med et par grene – "seriøst effektivt". Disse udtalelser fik Midt- og Vestjyllands Politi til at oprette en sag.

TV2 tog kontakt med P. som kom frem til at "jeg har udtrykt mig lidt dumt, det løb af sporet". P. oplyser at han ejer en skov og har en holdning til mountainbikere, men afviser at han nogensinde selv har spændt stålwirer ud.

Der har tidligere været eksempler på chikaner i form af nedgravede søm i Silkeborgskovene og i Hareskoven nord for København. Konflikter omkring mountainbikere i skov har tidligere været omtalt i Skoven 12/11, 1/13, 9/14 og 10/14.

Kilder: www.assens.dk 22.4.15, 11.5.15, 13.5.15. www.nyhederne.tv2.dk 13.5.15, 14.5.15, 15.5.15

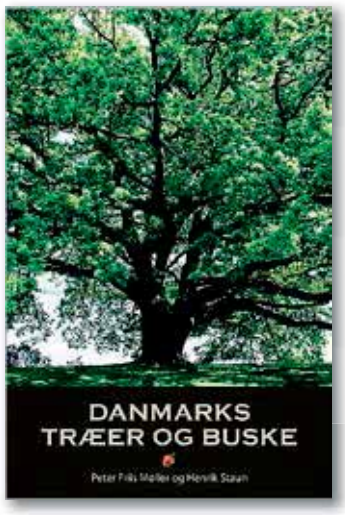

Bog om træer og buske

Ny forbedret udgave

Peter Friis Møller og Henrik Staun udgav i 2001 bogen *Danmarks Træer og Buske* på Politikens Forlag. Den har været udsolgt i en årrække, men er nu genudgivet på forlaget Koustrup & Co. Hvis ikke bogen allerede står på skovbrugerens reol er chancen der nu.

Den 2. udgave er i store træk samme bog som 1. udgave med de samme arter og det samme sidetal. Men med den nye udgave har der været lejlighed til en kritisk gennemgang af teksten, og nogle oplysninger er opdateret – der er således et afsnit om asketoptørre.

Bogen rummer over 600 fotos og 40 udbredelseskort, og omkring 50 fotos er udskiftet.

Bogen omtaler 180 arter af vildtvoksende eller almindeligt plantede træer og buske i skove og landskab, læhegn, alléer og en del parktræer – men den stopper ved havegærdet. Der er også en række planter på grænsen til at være vedplanter såsom dværgbuske i lyng- og revlingfamilien.

Desuden omtales nogle enkelte arter som har været i landet men nu kun findes i fjeldet – såsom dværgbirk, laplandspil, fjeldsimmer og bjerg-melbærris. Dermed kan bogen bruges i det meste af Norden.

Hver art får en omtale på mellem ½ og 5 sider efter samme skabelon: Artens kendetegn med hensyn til blade, blomster, frugter osv.; voksested og reaktion på ydre forhold; anvendelse i skov og landskab; udnyttelse af især ved, men også frugter; forklaring på navn; muligheder for forveksling og forekomst i Danmark.

Der trækkes også tråde bag i tiden for at belyse artens kulturhistorie, fx hvorfor bævrer aspen, forædling af skovabild, asken Yggdrasil og anvendelse af hylden. Der er også mere faglige bokse med oversigt over grupper af planter såsom nåletræer, popler og rønne, omtale af plantesygdomme og proveniensforskning.

Bogen indledes med korte generelle afsnit om træets bygning, vedplanternes liv, træernes udviklingshistorie, trævækstens historie, anvendelser af træ og danske voksesteder. Desuden er der en illustreret nøgle der gør det muligt at bestemme alle de omtalte arter.

Bogen anvendes som lærebog ved uddannelse af gartnere og skovbrugere.

Henrik Staun og Peter Friis Møller: Danmarks Træer og Buske. 344 sider. Vægt 1,1 kg. 2. udgave 2015. Koustrups Forlag. Pris 285 kr. Købes i boghandlen eller hos forlaget www.koustrup.info (+64 kr i porto).

Koustrup & Co.

Koustrup & Co. er et relativt nyt forlag. De har mange produkter inden for have, natur og gastronomi der kan interessere skovbrugeren – og mange er velegnede som gaveartikler.

- Bøger om frugt og grønt fra haven og naturen, fugle og mad.
- Plakater i A2 med blomster, krydderurter, snapseurter, frugter, nordens pattedyr, papegøjer mv. (se eksempel)
- Kunsttryk i A4 med vilde blomster, haveplanter, fugle og frugter.
- Kortmapper i A6 størrelse til korte hilsener. Der er et stort udvalg af motiver med blomster, dyr, frugter, julemotiver – og en enkelt med skovtræer (se th.).
- Minikort i A7 størrelse med kuvert der kan bruges som hilsen til gaver – der er motiver af blomster.
- Viskestykker og paraply med blomstermotiver.

Se mere på *www.koustrup.info*. Produkterne kan købes gennem omkring 500 forhandlere – se liste på hjemmesiden – eller gennem deres webshop.

Hvad har urørt skov gjort for vores truede arter?

Af Anders E. Billeschou,
AEB Consult

- Det kan man ikke få svar på.

- Der findes ingen samlede fremstillinger af biodiversiteten i vores urørte skove.

Man skulle ellers tro at vores forskere på området havde svar på rede hånd. De bliver ved med at anbefale meget mere urørt skov. Men besvare dette relevante spørgsmål, kan de ikke.

Godt nok har vi ikke ret meget urørt skov i Danmark, men det lidet vi har, især Suserup Skov ved Sorø, Draved Skov ved Løgumkloster og Strødamreservatet ved Hillerød, burde kunne levere samlede oversigter over deres biodiversitet.[1)]

Disse skove har dannet grundlag for et utal af forskningsrapporter gennem rigtig mange år. Men nej.

Hvad kan vi selv finde ud af?

Vi kan indlede med at få et overblik over hvilke truede arter det især drejer sig om. Det kan man finde ud af ved at analysere Den danske Rødliste.

Eliten af forskere i biodiversitet påstår at "To tredjedele af de danske arter af planter, dyr og svampe, både de almindelige og truede arter, er knyttet til levesteder i skove." [2)]

Det er simpelthen forkert. Ren vildledning af folketinget. Det er blot 40 procent af vores truede arter der kun lever i skoven. Der er flere truede arter som kun lever i det åbne land; 43 procent. De resterende 17 procent har levesteder både i og udenfor skovene.

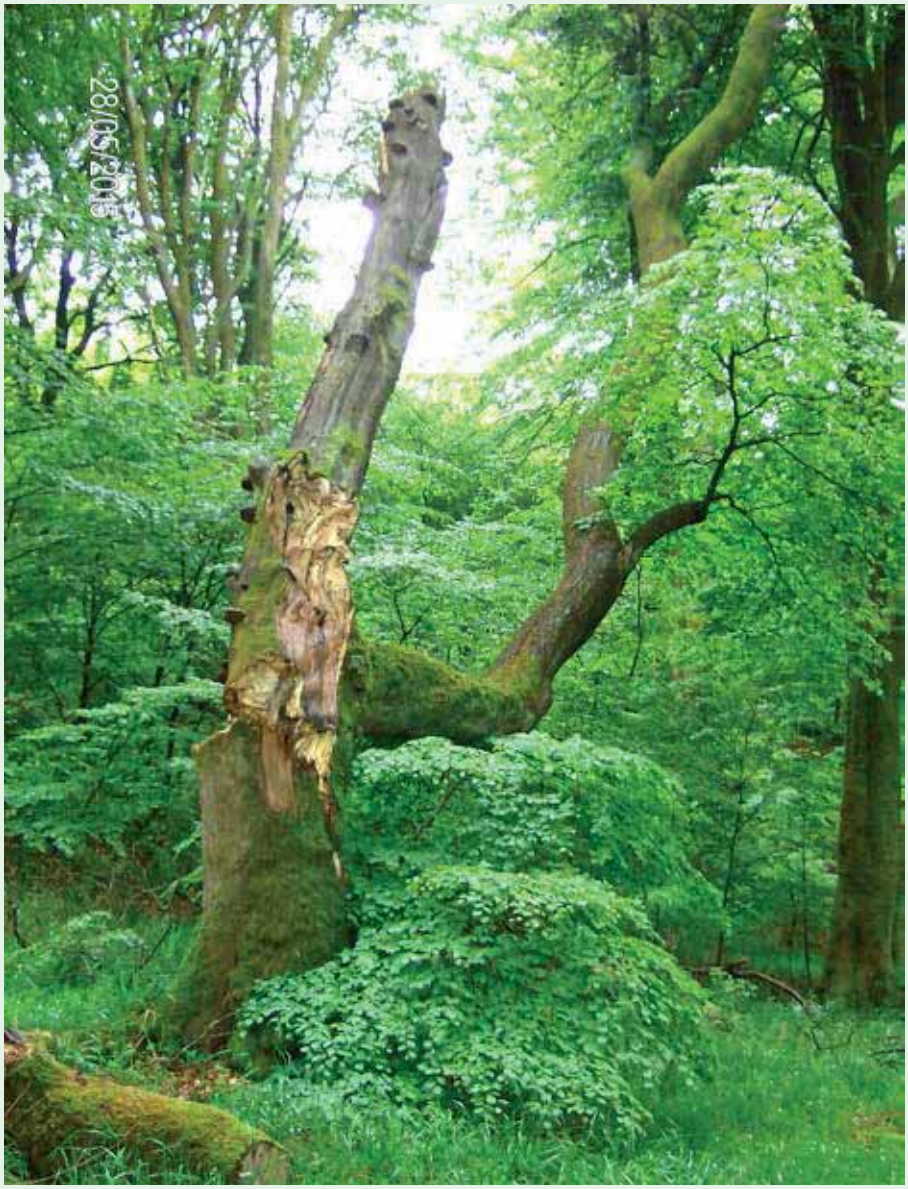

Velling Skov, der er 376 ha, ligger på den markante nordvendte side af Salten Ådal samt på ådalens terrasser. Velling Skov er enestående ved at rumme landets største bevoksning af 250-300-årig bøg, der er på knap 25 ha. Dertil kommer næsten 40 ha bøg, der er over 200 år gammel. Velling Skov er sine steder stærkt præget af, at bøgen er ved at nå sin maksimumsalder. Svampeangreb er i gang, enkelte bøge er hule, men endnu er langt over halvdelen af bøgene levedygrige. Bøgen har formodentlig været her siden indvandringen for 3000 år siden. Citeret fra "Særligt beskyttet NATURSKOV - lokaliteter i statsskovene". 1997.

TABEL 1: Rødlistens 1.526 truede arter (kritisk truede, moderat truede og sårbare) fordelt til artsgrupper og tre levestedskategorier: arter der kun har levested i skov, arter der kun har levested udenfor skovene, og arter der har flere levesteder både i og udenfor skovene. 8 truede ferskvandsfisk indgår ikke i analysen.

Artsgrupper	Antal truede arter			
	kun i skov	både i og udenfor skov	kun udenfor skov	I alt
Pattedyr	0	7	**4**	11
Fugle	3	3	**28**	34
Padder	0	0	**1**	1
Krybdyr	0	0	0	0
Dagsommerfugle	5	4	**18**	27
Biller	84	66	**137**	287
Andre insekter	48	39	**101**	188
Spindlere	0	1	**20**	21
Andre hvirvelløse	0	0	**1**	1
Planter	13	15	**89**	117
Svampe	**361**	81	90	532
Laver	93	39	**167**	299
ALLE ARTER, antal	**607**	**255**	**656**	**1.518**
Procentfordeling	40	17	43	100

Note: Begrænser man analysen til de kritisk og moderat truede arter, er tallene 41 procent kun i skov, 45 procent kun i det åbne land og 14 procent i både-og. Fordelingen for de enkelte artsgrupper ændrer sig kun lidt.

Tabel 1 viser at der er flere truede fugle i det åbne land end i skovene, flere truede sommerfugle og biller i det åbne land og flere truede planter i det åbne land end i skovene. Det er kun svampene der foretrækker skoven. Jf. figur 1.

Hvem har glæde af mere dødt ved i store størrelser?

I de følgende analyser har jeg kun medtaget kritisk og moderat truede arter. Jeg har udeladt de sårbare arter på grund af de store usikkerheder der knytter sig til rødlistningen. Som det ses af noten til tabel 1, gør det næppe den store forskel at udelade de sårbare arter. Størrelsesordenerne vil være de samme.

Det er hovedsagelig svampe og biller der nedbryder stort dimensioneret ved. Svampene baner ofte vejen for billerne. Navnlig dem der lever i træruiner. De truede svampe findes især i skovene, hvorimod der er flest biller i det åbne land. Jf. figur 1.

Det er kun en mindre del af de truede svampe og biller der lever på døde stammer og i træruiner og derfor vil have glæde af mere urørt skov. Det er som bekendt den større mængde stort dimensioneret dødt ved der kan begrunde urørt skov. At det samtidig er skidt for planter og dagsommerfugle, udelades ofte i begejstringen for mere urørt skov.

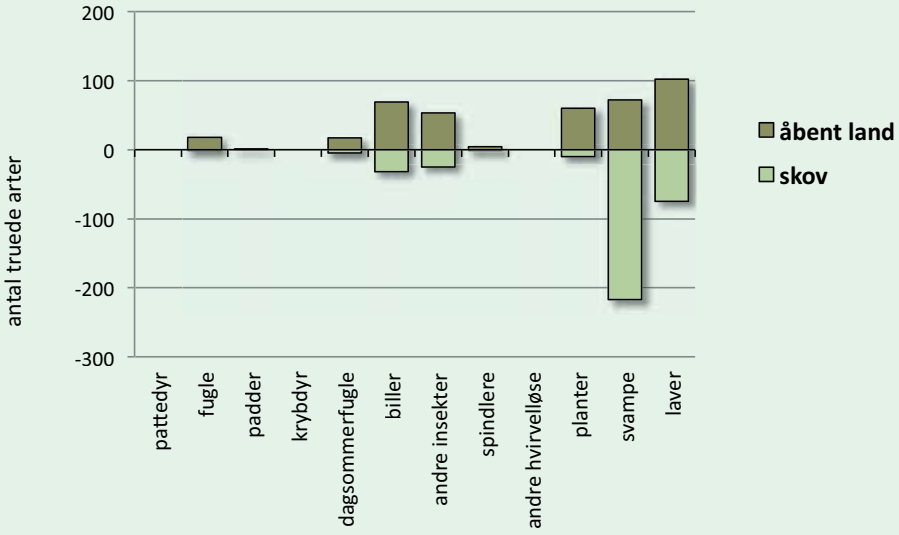

Figur 1. Truede arter der kun har levesteder i enten skov eller det åbne land. Arter der har levesteder i både skov og det åbne land, indgår ikke i figuren. Kilde: Den danske Rødliste.

Note: Arter der kan finde sig tilrette både i skov og i det åbne land indgår ikke i figuren. Det er umuligt at bedømme om de har mest lyst til skoven eller huen mere står til det åbne land, og det er derfor valgt ikke at medtage dem. Det svarer til en ligelig fordeling.

I figur 2 er vist hvor stor en andel af de kritisk og moderat truede svampe og biller der vil have glæde af flere træruiner og stammer på skovbunden. 47 svampe og 21 biller.

Se tabel 2. Tallene fremgår ikke umiddelbart af rødlisten. Det kræver en nøjere analyse at finde de arter der især lever på stort dødt ved.

Rødlistens oplysninger om levesteder på dødt ved lider af mange fejl og mangler. Hertil kommer at de arter der lever på døde grene på levende træer og andre små dimensioner eller på træarter som fx pil og poppel ikke vil have glæde af flere døde stammer og flere træruiner i skovene.

Jeg har korrigeret for disse forhold så godt det har været mig muligt. Analysen er derfor fejlbehæftet, men igen føler jeg mig overbevist om at størrelsesordenerne er rigtige. Jeg lader mig gerne belære.

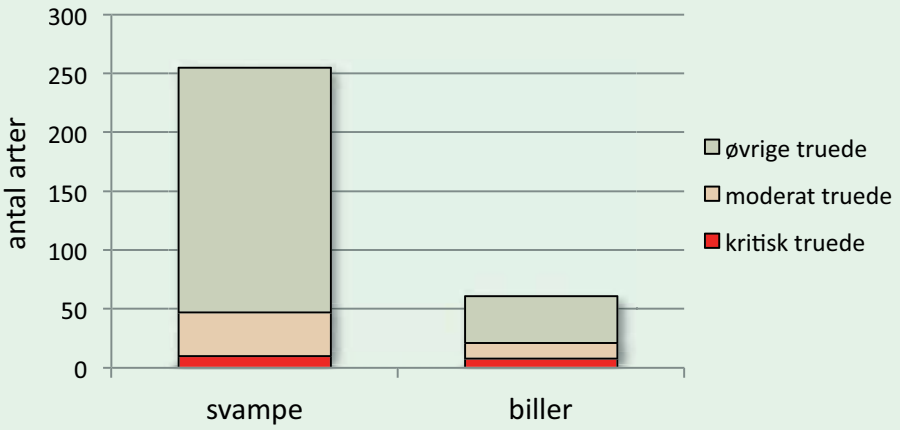

Figur 2. Antal kritisk og moderat truede svampe og biller der vil have glæde af mere dødt ved i store dimensioner.

Note: "øvrige truede" omfatter de kritisk og moderat truede svampe og biller der ikke vil have særlig glæde af mere dødt ved i store dimensioner.

Hvad betyder urørte skove?

Jeg har forgæves prøvet at finde ud af hvad vores egne urørte skove har gjort for de 47 truede svampe og 21 truede biller der lever på stort dødt ved. Men der findes som nævnt ikke samlede fremstillinger af biodiversiteten i de skove.

Anbefalingerne baserer sig primært på naturreservater i udlandet. Det ville være meget bedre hvis de kunne baseres på vores egne urørte skove med lang kontinuitet.

For svampenes vedkommende – og de er jo helt dominerende i artsantal – kan Danmarks Svampeatlas berette om truede svampe i de enkelte skove. Svampeatlasset medtager de seneste fund.

For billernes vedkommende har jeg benyttet rødlistens oplysninger og suppleret med nyere fund fra Danmarks Fugle og Natur (*fugleognatur.dk*).

For både svampenes og billernes vedkommende er samme fundsted ofte angivet med forskellige navne. Det efterlader en vis usikkerhed hvad angår det antal lokaliteter hvor arterne er observeret. Det samme gør sig gældende for store skove. Er "Gribskov" eller "Rold Skov" én eller flere lokaliteter?

Mine angivelser af det store antal fundsteder udenfor de fire udvalgte skove skal ses i dette lidt uklare lys. Men der er god plads til lidt usikkerhed.

Jeg har primært set på Suserup Skov, Strødamreservatet og Draved Skov. Jeg har også inddraget Velling Skov ved Bryrup fordi det er den skov i Danmark der siges at kunne føre generne tilbage til bøgens indvandring.

Desværre ser det ud til at forskerne ikke har interesseret sig synderligt for Velling Skov. Den burde ellers være det rene guf med den enestående historie.

Svampene

De 47 truede svampe der vil have glæde af stort dimensioneret dødt ved, er fundet i 450 forskellige skove eller andre lokaliteter. Der er ingen af dem der kun er fundet i urørt skov.

I de fire urørte skove er der fundet 24 af de 47 svampe. Flere af svampene er fundet i mere end én af de fire skove. De 24 svampe i de fire urørte skove er tillige fundet i mere end 300 andre skove, varierende fra 1 til 70 for de enkelte arter.

Billerne

De 21 truede biller der vil have glæde af stort dimensioneret dødt ved, er fundet i 110 forskellige skove eller andre lokaliteter. Der er ingen af dem der kun er fundet i urørt skov.

I de fire urørte skove er der kun fundet fire af de 21 truede biller. De fire biller er tillige fundet i 32 andre skove, varierende fra 1 til 17 for de enkelte arter.

Konklusion

Min første reaktion på analysen var at det ikke kan passe, at de urørte

TABEL 2: Antal kritisk og moderat truede svampe og biller der lever på stort dødt ved i fire skove med større eller mindre andele urørt skov.

Urørt skov	SVAMPE			BILLER		
	Kritisk truede	Moderat truede	I alt	Kritisk truede	Moderat truede	I alt
Suserup	3	18	21	1	1	2
Velling		1	1			
Strødam		6	6			
Draved		3	3		2	2
Hele landet	**10**	**37**	**47**	**8**	**13**	**21**

Note: Alle truede arter med levested i skov uanset de også måtte have levested på overdrev, i byer, eller andre steder, er medtaget.

skove ikke har flere truede arter, der har glæde af stort dimensioneret dødt ved. Det må simpelt hen skyldes at de urørte skove ikke er undersøgt godt nok.

Men det er jo fint at de truede arter kan findes spredt over et særdeles stort antal skove og andre lokaliteter. Måske er behovet for meget mere urørt skov knap så stort som det bliver fremstillet.

Som miljøminister Kirsten Brosbøl for nylig sagde fra folketingets talerstol: Vi ved ikke nok til at træffe beslutninger om de borgerlige partiers forslag om at udlægge 25.000 ha urørt skov.

Mit forgæves forsøg på at finde ud af hvad vores egne urørte skove har betydet for de truede arter, synes at bekræfte hendes dom. En dom som vores universitetsbiologer selv har afsagt mere end én gang.[3)]

Om det vil være muligt at blive meget klogere på et års tid eller to, som den tidligere miljøminister har stillet i udsigt, vil vise sig. Jeg er ikke særlig optimistisk.

Suserup Skov ved Sorø rummer et rimeligt antal truede svampearter der lever på stort dødt ved.

1) De nævnte skove har en meget lang kontinuitet uden renafdrifter i nævneværdigt omfang. Den beskedne udnyttelse af træmassen har ingen betydning for nedbrydernes trivsel. Måske tværtom.

2) Fremgår af henvendelse om Biodiversitet i danske skove af 11. maj 2015 til folketingets miljøudvalg fra Hans Henrik Bruun (Biologisk Institut, KU), Rasmus Ejrnæs (DCE, AU), Morten D.D. Hansen (Naturhistorisk Museum, Århus), Jacob Heilmann-Clausen (Statens Naturhistoriske Museum, KU), Carsten Rahbek (CMEC, KU), Jens-Christian Svenning (Institut for Bioscience, AU). Henvendelsen har været bragt på Altinget d. 12. maj 2015.

3) I BIODIVERSITETSKORT FOR DANMARK står der "… vores viden om de rødlistede arters udbredelse i Danmark er meget ufuldstændig." I Vismandsrapport om Økonomi og Miljø fra 2012 står der i det Arbejdsnotat, der danner grundlag for biodiversitetsdelen, at: "… reelt findes ikke megen konkret forskningsbaseret information om, hvor godt specifikke tiltag i naturen virker i forhold til de enkelte arter."

Fotos: Anders Billeschou

Musvit og broget fluesnapper konkurrerer om føden.

Musvitter gemmer æg

Snyder fluesnapperen

Musvitten dækker sine æg med strå og andet redemateriale mens den lægger sine æg, men ikke når den er begyndt at ruge. Det har undret forskere, for æggene er ikke følsomme for svingende temperatur før rugningen begynder.

Nu har forskere ved Oulu universitet i Finland fundet ud af at årsagen er broget fluesnapper. For musvitterne er mere omhyggelige med at tildække æggene når fluesnapperen er i nærheden af reden.

Fluesnapperen anvender nemlig antallet af æg i musvittens rede som et tegn på om det er godt med føde i området. Så behøver den ikke selv at ofre tid på at finde ud af hvor den skal bygge rede.

Musvitten er derimod ikke interesseret i at der kommer konkurrence om føden, så den prøver at holde lav profil indtil den er godt i gang med at ruge.

Kilde: Skogsbruket 4/15

Bøgeblad med miner lavet af bøgeloppen.

Gode miner til slet spil

Gnav i blade

Begrebet "mine" kan betyde grimasser eller sprængfarlige anordninger. Men det kan også dække et biologisk fænomen: en udhulning af et blad eller en stængel, forårsaget af en insektlarve.

Minen adskiller sig fra gnav ved, at overhuden af plantedelen ikke gennembrydes. Larven kan således leve beskyttet inde i hulrummet.

Minens form afhænger af, hvilken art der minerer. Nogle miner er simple gange, andre er flade områder, atter andre er komplicerede som fx bøgeloppens gang- og blæreminer. Det voksne insekt lægger æg i bladet, og larven lever af bladkødet og forpupper sig ofte i minen.

For planterne, typisk løvtræer, er angrebene som regel af mindre betydning. Men i en årrække har hestekastanje været udsat for voldsomme angreb af minérmøl i en sådan grad, at træerne i juli har efterårsfarver på grund af de brunlige miner. I forbindelse med andre stressfaktorer som fx tørke kan træerne blive så svækkede, at de dør.

Tekst: Thomas Secher Jensen, Naturhistorisk Museum, Aarhus.
Fotos: Torben Gang Rasmussen

Musvitten kan blive hanrej

Står man sent op kan få en god nats søvn, men det kan medføre at man får færre afkom – i hvert fald hvis man er musvit.

Forskere fra Tyskland og USA har opdaget at de hanner som ikke er aktive i de tidlige morgentimer har større risiko for at opfostre unger der har en anden som far. Hunnen har simpelthen parret sig med en nabo uden at han har opdaget det.

Hunnen er ikke så bekymret, for har bedre chance for levedygtigt afkom hvis den får sæd fra flere hanner. Den fremmede han har også gavn af det, for han får flere unger men skal ikke bekymre sig om at opfostre dem alle sammen.

Den han som sover lidt længere skal derimod bruge energi på unger som ikke har hans gener – blot fordi han ikke kunne komme ud af fjerene.

Kilde: Functional Ecology 3.6.15, udgivet af British Ecological Society

Gudrun gav ikke stort udslip

Kulturen vokser hurtigt til

Sverige blev hårdt ramt af stormen Gudrun i 2005, og der blev lyst i skoven. Man forventede at det ville medføre store udslip af kuldioxid fra stormfaldsfladerne i hvert fald i de kommende 15-20 år. Men allerede nu kan det fastslås at kulturerne efter Gudrun har vokset så hurtigt at de er begyndt at binde kulstof.

Når der kommer en stor afdrift – hvadenten den er naturlig eller menneskeskabt – så kommer der lys og varme til jorden. Det sætter fart i nedbrydningen af hugstaffald, stød, rødder, og det frigiver kuldioxid til atmosfæren.

Efter nogle år kommer urter og buske, og der plantes træer. De begynder at opsuge kuldioxid fra atmosfæren og opbygge et nyt depot af kulstof i stamme, nåle og rødder. Det har nu vist sig at allerede efter 8 år, i 2013, nåede man et balancepunkt.

I de sidste to år har kulturarealet altså haft en nettobinding af kulstof. Og det kan de fortsætte med i mindst 55 år mere. Man regner med at allerede om 6-7 år har kulturen bundet alt det kulstof som blev frigivet lige efter stormfaldet.

Professor Johan Bergh fra Linnéuniversitetet i Växjö har målt kulstofudslip og –lagring på en afdrift efter Gudrun på Södras ejendom Toftaholm. Her væltede hele 500 ha skov i 2005, og det er ikke blevet en "kulstofbombe".

Stormen Gudrun ødelagde 8% af skovarealet i Götaland (Sydsverige omtrent til og med de store søer), og det skabte 140.000 ha afdrifter.

De nye kulturer vokser imidlertid hurtigere end de bevoksninger de afløste. De er nemlig tilplantet med forædlede planter fra svenske planteskoler. For at skaffe planter nok importerede man også en del gran fra Hviderusland som vokser bedre end mange svenske provenienser.

Kilde: www.skogen.se.
Foto: Sven-Eric Petersson

Måske UNESCO pris til skove

Afgøres 3.-5. juli

Hold øje med pressen i den første weekend i juli. Så besluttes det måske at sætte flere nordsjællandske skove på UNESCOs liste over verdensarv.

Danmark har en ansøgning om at optage Jægersborg Dyrehave og Hegn, Store Dyrehave og den sydlige del af Gribskov på listen der omfatter lidt over 1000 steder over hele verden. En gruppe udenlandske eksperter har besøgt skovene og anbefalet optagelsen, men den endelige afgørelse træffes under et møde i UNESCOs verdensarvskomite i Bonn.

Begrundelsen for at nominere de fire danske skove er at de et eksempel på et landskab udviklet til parforcejagt. Et stort antal ryttere og specialtrænede hunde skulle jage en kronhjort rundt i et område indtil den segner, hvorefter kongen blev tilkaldt sammen med sine gæster og gav den nådesstødet. Skovene er altså nomineret som kulturlandskaber og ikke som natur.

Nomineringen er sket i samarbejde mellem tre statslige styrelser og syv kommuner, og Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum har leveret en stor del af det faglige arbejde.

Udover skovene er også Christiansfeld i Sønderjylland indstillet til optagelse på listen.

Pressemeddelelse

DNA-test afslører ulovligt træ

Oprindelse kan spores

Hvis træ fortsat skal være en anerkendt råvare er det vigtigt at kunne undgå import af ulovligt fældet træ. Der er nu ved at blive udviklet en metode, hvor man kan afsløre hvilke træarter et produkt består af. På den måde kan man se, om importpapirerne er korrekte – og i sidste ende, om træet er lovligt fældet.

Naturstyrelsen, der fører tilsyn med træimport er nu gået i gang med at afprøve den nye metode. Der kræves fire boreprøver på størrelse med en femkrone fra hvert parti. De sendes til et laboratorium i Hamborg der har specialiseret sig i DNA-test af tømmer.

Det koster op mod 600 kr for hver prøve, afhængigt af træart, at få lavet undersøgelsen, og efter tre uger har man resultatet. Hvis man betaler mere kan man også få afsløret oprindelsesstedet. Med tiden kan der opbygges internationale databaser over træ fra forskellige egne, så man kan vide mere præcist hvor træet har vokset.

Mange træarter ligner hinanden, når de er skåret op, og virksomhederne må derfor i høj grad stole på papirarbejdet. En engelsk undersøgelse viser, at mere end halvdelen af de varer, der var angivet som amerikansk eg, slet ikke indeholdt træarten. Og 70% af den kontrollerede kinesiske krydsfinér bestod af andre træarter end lovet i importpapirerne.

Kilde: www.mim.dk 8-5-15,
Politiken 8-5-15

Vejret forår 2015

DMI har opgjort vejret for de tre forårsmåneder – marts, april og maj under ét.

Mildt forår med små udsving
Gennemsnittet af dag og nat nåede op på 7,1 gr. for landet som helhed. Det er 0,9 gr. over normalen beregnet på 1961-90, men 0,2 gr. under gennemsnittet af 2001-10. Det varmeste forår der er målt var i 2007 med 9,0 gr.

Marts blev varmere end gennemsnittet af 2001-10, april blev lidt koldere og maj koldere.

Den højeste temperatur i dette forår blev 23,1 gr. ved Tønder d. 5. maj. Det er det 6. laveste maksimum der er målt i et forår – lavest var foråret 1965 som ikke nåede over 21,0 gr.

Den laveste temperatur blev -6,5 gr. ved Grindsted d. 22. marts. Det er det 9. højeste minimum der er målt i et forår – det hidtil mildeste forår på det område var 2014 hvor det ikke blev koldere end -4,7 gr.

Antallet af frostdøgn blev kun 10,4 døgn mod normalt 22. Det er det 10. laveste antal frostdøgn der er målt siden 1874 – lavest er foråret 2007 med 4,0 frostdøgn.

Foråret 2015 blev altså mildere end normalen, men de højeste temperaturer nåede ikke særlig højt op.

Vådt forår
For landet som helhed faldt der 179 mm. Det er 44 mm over normalen for 1961-90 og 46 mm over gennemsnittet af 2001-10.

Det er det 9. vådeste forår der er målt siden målinger startede i 1874 og det vådeste siden 1983. Rekorden for nedbør er netop foråret 1983 med 285 mm.

Marts var vådere end gennemsnittet af 2001-10, april var tørrere og maj var vådere.

Jylland fik som helhed 195 mm og Øerne fik 141 mm. Opdelt på regioner kom der mest i Syd- og Sønderjylland med 215 mm og Midt- og Vestjylland med 209 mm. Mindst faldt på Bornholm med 128 mm og Vest- og Sydsjælland med 133 mm.

Mange soltimer
Solen skinnede i 551 timer i foråret, og det er 70 timer over normalen. Det er det mest solfattige forår siden 2010 med 514 soltimer.

Kilde: www.dmi.dk 1.6.15

De tre forårsmåneder blev milde og temmelig våde. Det har givet kulturerne en god start – her bøg i Svanninge Bjerge.

Byggesektor på vej op

Forskelle mellem lande

Byggeriet og træindustrien i Europa er på vej op, ganske langsomt, men med store forskelle mellem landene.

Storbritannien havde stor vækst i 2104, og den gik i stå i 1. kvartal 2015. Der ventes fremgang i løbet af sommeren, dog på lidt lavere niveau end i 2104.

Det store tyske marked er fortsat stabilt på et ret højt niveau. Der er en fremgang i værdien af byggeaktivitet på 1% i 2015 og en fremgang på 2% i 2016.

Der er ingen fremgang i Holland, Polen, Spanien og Belgien. Der er fortsat fald i Frankrig og Italien, men med tegn på forbedringer fremover.

Den økonomiske vækst i EU-landene som helhed var i 1. kvartal på 0,4%. Der er tegn på at den økonomiske fremgang bliver mere stabil og omfatter størstedelen af Europa.

Værdien af byggeaktiviteten i EU var på 830 mia. euro i 2013, men faldt til 820 mia. i 2014. I år ventes så en lille fremgang til 830 mia.

Kilde: ITTO TTM Report 1-15 maj 2015

Indeks for værdi af byggeaktivitet i EU 2012-2017.

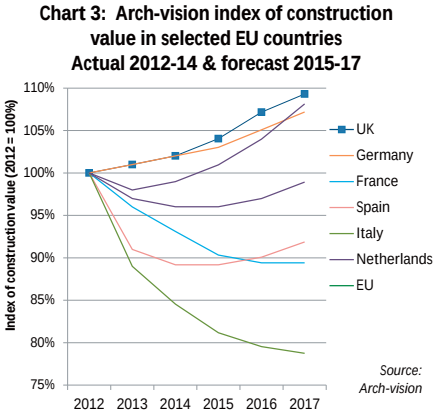

Indeks for byggetilladelser i EU 2010-2014.

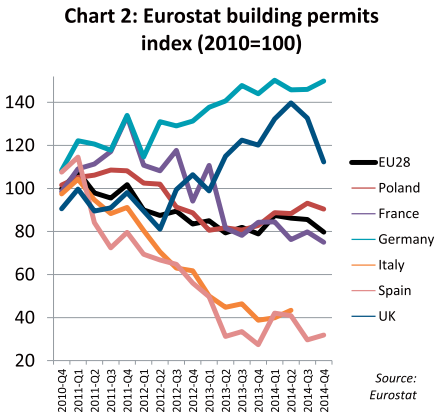

Maj 2015

Maj blev kølig med 1,1 gr. under normalen på 10,8 gr. og 1,7 gr. under gennemsnittet af 2001-10. Det er den koldeste maj siden 2010 hvor det blev 9,4 gr. Den varmeste maj er fra 1889 med 13,8 gr. og den koldeste er fra 1902 med 8,1 gr.

Laveste temperatur var -4,2 ved Billund d. 3.5. Der blev målt frost i alle regioner i uge 18. I uge 19 blev der målt under 2 gr. i alle regioner (undtagen Fyn og Sydsjælland) og dermed risiko for nattefrost på udsatte steder. I de næste tre uger er der målt omkring eller over 2 gr. alle steder.

Nedbøren blev på landsplan 86 mm. Det er 38 mm over normalen eller 33 mm over gennemsnittet af 2001-10. Det var især Jylland der blev betænkt med meget regn.

Antallet af soltimer blev 25 timer under normalen, den mest solfattige maj siden 1996.

Kilde: www.dmi.dk

Periode	Maj		April
	Målt	Normal	Målt
Temperatur, gr.			
Middel	9,7	10,8	7,0
Absolut minimum	-4,2	-3,6	-6,1
Absolut maximum	23,1	25,7	20,9
Antal frostdøgn	0,5	0,7	3,7
Nedbør, mm			
Nordjylland	97	49	24
Midt- og Vestjylland	103	51	30
Østjylland	95	49	23
Syd- og Sønderjylland	91	51	34
Fyn	74	46	27
V-, S-Sjælland, Lol-Fal	55	43	24
Kbh., Nordsjælland	57	42	31
Bornholm	51	36	26
Landsgennemsnit	86	48	27
Vindstyrke, m/s			
Middel	5,3	5,2	5,0
Højeste vindstød	25,5		27,3
Antal graddage	228	198	299
Antal soltimer	184	209	241

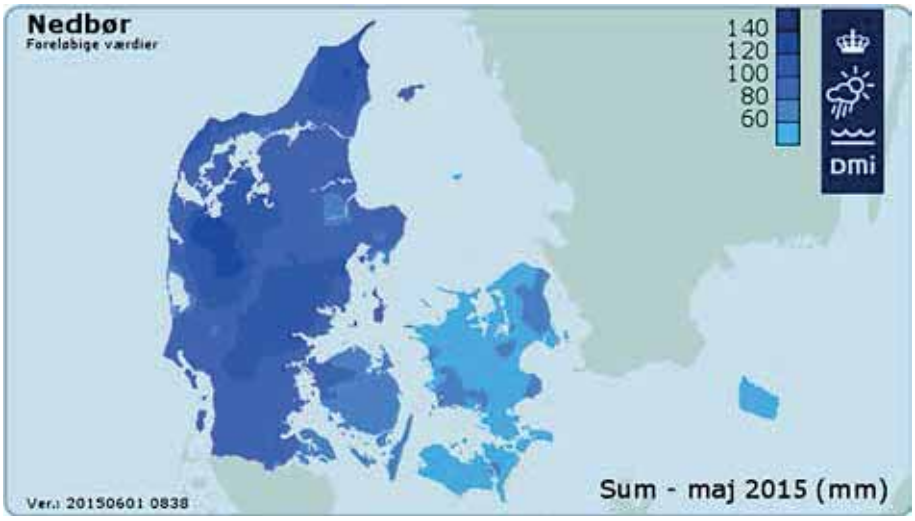

De mange kulturer efter stormfaldet har fået en rigtig god start i kraft af en høj nedbør og kølige temperaturer. Mange steder i Jylland kom der omkring og lidt over 100 mm i maj.

Kold og våd maj

Under normalen

Maj måned fik en gennemsnitstemperatur på 9,7 gr. Det er 1,1 gr. under normalen for 1961-90 på 10,8 gr.

Det mest usædvanlige er at det er 22 måneder siden der sidst var en måned med temperatur under normalen - vi skal tilbage til juli 2013.

Det lyder umiddelbart underligt. For normalen er beregnet som et gennemsnit af de temperaturer der er målt i en bestemt måned. Så burde hver anden måned ligge over normalen og hver anden måned ligge under – sådan i grove træk.

Forklaringen er at temperaturerne i de senere år har ligget betydeligt over hvad der var gældende sidst i 1900-tallet. Så selvom der altid er udsving fra måned til måned så ligger vi altså stort set altid højere end vi har været vant til for bare nogle årtier siden.

Næstvådeste maj

Maj blev også speciel ved en nedbør så høj som 86 mm. Det er 38 mm over normalen (48 mm) og 33 mm over gennemsnittet af 2001-2010. Dermed er maj 2015, sammen med maj 1969, den næstvådeste maj der er målt.

Vi var dog langt fra rekorden som er på hele 138 mm fra 1983. I den anden retning er bundrekorden på 9 mm fra 1959. Landsdækkende målinger startede i 1874.

Vi er også blevet vant til skybrud (dvs. over 15 mm på 30 minutter) i de senere år. De plejer at komme i juli-september, men årets første af slagsen kom allerede d. 5. maj flere steder i Jylland, ledsaget af torden.

Kilde: www.dmi.dk 1.6.15

Vilde mænd på skovtur

God mentaltræning

Med mellemrum huserer en gruppe vildmænd i Christiansminde Skov lige i udkanten af Svendborg. De andre skovgæster behøver dog ikke være bekymrede – mændene er ganske fredelige.

Vildmænd er nemlig navnet på en gruppe mænd der er ramt af psykiske lidelser som stress eller desperation – eller de har kroniske sygdomme som diabetes, hjerte-karsygdomme eller kræft. De mødes i naturen for at få mere energi, røre sig og mødes med andre mænd i lignende situation.

Initiativet til gruppen kommer fra Svendborg Kommune. De har undersøgt forskning i mænds sundhed og har snakket med mænd i målgruppen hvad de har brug for. Svendborg Kommune havde også hørt om andre kommuner der har gode erfaringer med at få mændene tilbage på arbejdsmarkedet.

De er kommet frem til at det er vigtigt at lave en aktivitet der ikke handler om sygdom, og så er naturen en god ramme.

Kilde: www.mitsvendborg.dk 6.5.15

PP SKOVEN
POST DANMARK
Magasinpost (SMP) . ID-NR. 42389

ASGER OLSEN A/S

EJENDOMSMÆGLERFIRMA · MDE.
SKOVE · GODSER · STØRRE LANDBRUG

Formidling, vurdering og rådgivning i forbindelse med handel og udvikling af skove, godser og større landbrug.

SØVANGEN 20
DK-5884 GUDME
POST@ASGEROLSEN.COM

TLF.: +45 62254088
FAX: +45 62252088
MOBIL: +45 20200088

WWW.ASGEROLSEN.COM

Maskinskovning, rådgivning og køb af nåletræ

Vedskov

Træsalg og Skovservice
www.vedskov.dk

PEFC godkendt

Entreprenørarbejde tilbydes:

Maskinskovning:	13 stk. Timberjack og Silvatec i alle størrelser
Udkørsel:	10 stk. Timberjack og Silvatec i alle størrelser
Kvas rydning:	Gummiged med kvasgrab
Oprilning til plantning:	Gummiged med opriller
Rod- og grenknusning el	
Knusning af juletræer:	Ahwi 700 med 365 hk traktor
Knusning af rabatter:	Kranmonteret 120 cm knuser
Plantning:	Maskinelt eller manuelt
Plantehuller:	Bor
Sprøjtning:	Tågesprøjtning
Flishugger:	Selvkørende
Fældebunkelægning:	2 stk. Silvatec 886
Reparation af vej:	Gravemaskine

Køb og salg af nåletræ:

Langtømmer
Korttømmer
Emballagetræ
Kassetræ
Brænde også af løvtræ
Cellulosetræ
Flis

Specialeffekter:
Flagstænger
Pæle og rafter
Lærk og douglas
Troldhede træ
Bygningstømmer til byggeri

St. Hjøllund Savværk: Alt i bygningstømmer og byggematerialer
Planter sælges i alle størrelser og sorter til fordelagtige priser.
Brænde sælges i 3 m stykker eller savet og flækket.
Skovfogedrådgivning tilbydes.
Høje priser gives - Kvalitet i højsædet.
Skoventreprenør Peter Laursen 8687 5126 / 4058 3826
St. Hjølund Savværk • Peter 40 58 38 26 • Skovfoged 4084 1764 • Fax 8687 5170
Kontor: 2211 8072 / 4041 2305 • Vedskovvej 6, 8883 Gjern
www.vedskov.dk • mail: mail@vedskov.dk
www.hjoellundsavvaerk.dk • mail: st.hjoellund@vedskov.dk